

Vejledning af april 1997 om EF-regler om social sikring

Hæfte 1 Generel introduktion Lovvalgsregler Den Sociale Sikringsstyrelse

Forord

I juli 1993 udsendte Socialministeriet, Sundhedsministeriet, Arbejdsskadestyrelsen, Direktoratet for Arbejdsløshedsforsikringen og Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP) »Vejledning om EF-regler om social sikring, Hæfte 1-7«.

EF-reglerne og dansk lovgivning er siden ændret, hvorfor der nu udsendes en revideret vejledning. Målgruppen for denne vejledning er ikke blot de (amts)kommunale forvaltninger, men alle personer som yder rådgivning om borgeres sociale sikringsrettigheder inden for EØS-området.

Aftalen mellem EF og EFTA-landene Norge, Sverige, Finland, Island og Østrig om det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, den såkaldte EØS-aftale, trådte i kraft den 1. januar 1994. Aftalen gælder fra 1. maj 1995 desuden for Liechtenstein. Herefter skal de EF-regler, som koordinerer anvendelsen af lovgivningen om social sikring i de forskellige lande, anvendes inden for hele EØS-området.

Kendskab til EF-reglerne er af betydning ved administrationen af dansk lovgivning, når der opstår spørgsmål om rettigheder for arbejdstagere, selv-stændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der har bopæl eller beskæftigelse i EØS.

EF-reglerne findes i forordning (EØF) 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet. Regler om den praktiske gennemførelse af forordning 1408/71 findes i forordning (EØF) 574/72.

Vejledningen består fortsat af syv hæfter, der er udarbejdet af Den Sociale Sikringsstyrelse, Sundhedsministeriet, Arbejdsskadestyrelsen, Direktoratet for Arbejdsløshedsforsikringen og Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP).

April 1997

Indholdsfortegnelse

Kap. 1 Arbejdskraftens frie bevægelighed

Punkt:

1 - 3 Arbejdskraftens frie bevægelighed

- forbud mod forskelsbehandling

4 Social Sikring

5 De 4 grundprincipper

6 Den Administrative Kommission for vandrende

Arbejdstageres Sociale Sikring

7 EF - domstolen

8 Det rådgivende Udvalg for vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring

Kap. 2 Definitioner mv.

9 Definitioner

10 Blanketsystemet

Kap. 3 Forordningens saglige anvendelsesområde

11 De sociale sikringsgrene

12 Lovgivning mv.

13 Erklæring, artikel 5

14 Pension til efterladte

15 Ikke-bidragspligtige ydelser af blandet karakter

Kap. 4 Forordningens geografiske anvendelsesområde

16 EU-lande

17 Færøerne og Grønland

18 EØS-lande

19 Nordisk Konvention om Social Sikring

Kap. 5 Personkredsen

20 - 21 Definitioner

22 Arbejdstagere

23 Selvstændige erhvervsdrivende

24 Familiemedlemmer

25 Flygtninge og statsløse

26 Efterladte

27 Grænsearbejdere

28 Sæsonarbejdere

Kap. 6 Ligebehandlings-princippet

29 - 31 Ophævelse af betingelse om dansk indfødsret

Kap. 7 Sammenlægnings-princippet

32 - 33 Sammenlægning

Kap. 8 Eksportabilitets-princippet

34 Eksport af ydelser

35 Kontantydelse

36 Naturalydelse

Kap. 9 Prorata-temporis-princippet

37 - 39 »I forhold til tiden«

Kap. 10 Forbud mod dobbeltydelser

40 Antikumulation

Kap. 11 Forordningens tekst

41 Almengyldighed

42 Offentliggørelse

43 Gældende tekst

44 Samlingen

Kap. 12 Lovvalgsregler

45 Indledning

46 Lønmodtagere og selvstændige

47 Andre arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende

48 Familiemedlemmer

49 Enhedsprincippet

50 Kompetence

Kap. 13 Lønmodtagere

51 Beskæftigelseslandet

52 Lønnet beskæftigelse

53 Grænsearbejdere

54 Dansk område

55 - 58 Søfolk

59 - 73 Beskæftigelse i to eller flere lande

74 - 81 International transport

Kap. 14 Selvstændige

82 Beskæftigelseslandet

83 - 84 Selvstændige

85 Grænsearbejdere

86 Dansk område

87 - 89 Søfolk

90 - 99 Beskæftigelse i to eller flere lande

100 Pensionsforsikring

Kap. 15 Personer, der samtidig er lønmodtagere og selvstændige

101 - 102 Hovedregel

103 - 104 Særregler

105 Frivilling forsikring eller frivillig fortsat forsikring

Kap. 16 Tjenestemænd og dermed ligestillede

106 Tjenestemænd og dermed ligestillede

107 - 110 Diplomater mv.

111 - 112 Hjelpeansatte ved EU

113 - 114 Internationale organisationer

Kap. 17 Personer, der ophører med at være erhvervsmæssigt beskæftiget

115 Indledning

116 - 117 Bopælslandet

118 Orlovshavere

119 - 120 Pensionister

Kap. 18 Udsendte

121 - 122 Indledning

123 Udsendelse

124 Grænsearbejdere

125 - 132 Udsendelse i et år, lønmodtagere

133 Udsendelse i et år, søfolk

134 Udsendelse i et år, selvstændige

135 Blanket E 101

136 Gyldigheden af blanket E 101

137 Midlertidigt afbrud

138 Udsendelse i op til tre måneder

139 Forlængelse

140 Konkrete aftaler efter forordningens art. 17

141 Ansættelseskontrakt

142 - 143 Konkret aftale når lønmodtageren ikke aflønnes af arbejdsgiveren i Danmark

144 Ansøgning om konkret aftale med tilbagevirkende kraft

145 Generelle aftaler efter forordningens art. 17

146 - 147 Ret til ydelser

Kap. 19 Nordisk Konvention

148 Nordisk Konvention om Social Sikring

Bilag

1. Afgørelse nr. 162

2. Afgørelse nr. 148

3. Afgørelse nr. 89

4. Henstilling nr. 16

5. Kortfattet vejledning i udfyldelse af blanket E 101

6. Fortegnelse over kontaktorganer

7. Bilag VII til forordningen

8. Orientering om blanket E 101 DK

Blanketnøgle

Stikordsregister

Kapitel 1

Arbejdskraftens

fri bevægelighed

Indledning

1. Et af de bærende principper i traktaten om oprettelse af det europæiske fællesskab (i det følgende benævnt traktaten) er princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed.

Forbud mod forskelsbehandling

2. Det er således fastsat i traktatens artikel 48, at enhver forskelsbehandling (diskriminering på grund af nationalitet) af medlemslandenes arbejdstagere, for så vidt angår beskæftigelse, aflønning og øvrige arbejdsvilkår, skal afskaffes. Endvidere skal der ifølge artikel 51 vedtages foranstaltninger vedrørende social sikring, der er nødvendige for at gennemføre arbejdskraftens frie bevægelighed, især ved at indføre en ordning, som gør det muligt at sikre vandrende arbejdstagere og deres ydelsesberettigede pårørende.

Det indre marked

3. Princippet om den frie bevægelighed er yderligere uddybet i den del af traktaten, der vedrører gennemførelsen af Det Indre Marked. Begrebet Det Indre Marked er defineret i traktatens artikel 8 A, hvorefter Det Indre Marked indebærer et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital. Der er hermed tale om en udvidelse i forhold til traktatens oprindelige bestemmelse, idet der i artikel 8 A ikke alene tales om arbejdskraftens frie bevægelighed men om personers frie bevægelighed.

Social sikring

4. At foranstaltninger vedrørende social sikring blev tillagt overordentligt stor vægt allerede i forbindelse med dannelsen af De Europæiske Fællesskaber, ses af den omstændighed, at forordninger herom hører til de første, Rådet vedtog. Der er tale om Rådets forordninger nr. 3 og 4 fra 1958 om vandrende arbejdstageres sociale sikring. Disse blev i henholdsvis 1971 og 1972 afløst af forordning nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for fællesskabet samt forordning nr. 574/72 om gennemførelse af forordning nr. 1408/71.

Ved ændringer af forordningerne i 1982 blev disse udvidet til foruden arbejdstagere også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende.

(Ved ordet »forordningen« menes i det følgende forordning nr. 1408/71 og ved »gennemførelsesforordningen« menes i det følgende forordning nr. 574/72).

Det er vigtigt at fastslå, at de to forordninger ikke har til formål at harmonisere de enkelte medlemslandes sociale sikringsydelser eller give regler om niveauet herfor. Forordningerne har derimod til formål i videst muligt omfang at koordinere (samordne) EØS-landenes forskellige ydelser med henblik på at undgå, at de personer, der er omfattet af forordningerne, mister retten til allerede erhvervede rettigheder, eller ikke får ret til at indtræde i nye systemer ved flytning til et andet EØS-land.

De 4 grundprincipper

5. Som en vigtig indgangsnøgle til forordningen er det nødvendigt at forstå, at denne hviler på 4 hovedprincipper, som på afgørende vis er bestemmende for de forpligtelser, EØS-landene har over for de af hinandens statsborgere, der er omfattet af forordningen.

Disse 4 grundprincipper er:

- Ligebehandlingsprincippet
- Sammenlægningsprincippet

- Eksportabilitetsprincippet
- Prorata-temporis-princippet

De fire principper er beskrevet nærmere nedenfor i kapitel 6-9 og i de øvrige hæfter.

Den Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring

6. Med henblik på at påse, at forordningens intentioner føres ud i livet, er der under EU-kommissionen i henhold til artikel 80 og 81 nedsat en permanent Administrativ Kommission (i det følgende benævnt AK). Denne Kommission har til opgave at behandle ethvert administrativt spørgsmål eller fortolkningsspørgsmål, der opstår i forbindelse med bestemmelserne i forordningen og træffe afgørelse herom. Afgørelserne betragtes som vigtige fortolkningsbidrag for de nationale myndigheders anvendelse af forordningen og vil ofte føre til, at forordningens tekst præciseres på de områder, afgørelsen vedrører.

Endvidere skal AK fremme og udvikle samarbejdet mellem medlemslandene på det sociale sikringsområde samt fremsætte forslag for EU-Kommissionen med henblik på udarbejdelse af ændringer af forordningen og nye regler. AK, der består af regeringsrepræsentanter for de 15 medlemslande med bistand af eksperter, holder sædvanligvis møde 5 gange om året. Kommissionen betjenes af et sekretariat, der er placeret i EU-Kommissionens Generaldirektorat V.

Norge, Island og Liechtenstein har observatørstatus i de ovennævnte organer.

EF-domstolen

7. Spørgsmål om fortolkning af forordningen - herunder dens forhold til traktaten - kan endvidere behandles af EF-domstolen. Hvis et sådant problem opstår under behandlingen af en retssag om ret til sociale ydelser i et medlemsland, kan de nationale domstole i de enkelte medlemslande anmode EF-domstolen om præjudicielt at afgøre et spørgsmål om fortolkning af forordningen. (Præjudicielt betyder, at den nationale domstol indhenter en afgørelse fra EF-domstolen, inden den nationale domstol afsiger sin dom). Den nationale domstol skal herefter lægge EF-domstolens præjudicielle afgørelse til grund. Hvis den nationale domstols dom ikke kan ankes, skal sådanne spørgsmål forelægges EF-domstolen.

Rådgivende udvalg for vandrende arbejdstageres sociale sikring

8. Endvidere er der efter reglerne i forordningens artikel 82 og 83 nedsat et rådgivende udvalg til at undersøge generelle eller principielle spørgsmål og problemer, som opstår ved anvendelsen af forordningen mv., og afgive udtalelser til AK i forbindelse hermed. Endvidere kan det rådgivende udvalg fremsætte forslag til ændringer af forordningen. Udvalget består af to regeringsrepræsentanter for hvert medlemsland samt to repræsentanter for hver af arbejdsmarkedets parter. Medlemmer og suppleanter udnævnes af Rådet.

Kapitel 2

Definitioner mv.

Definitioner

9. Forordningens artikel 1 indeholder en lang række definitioner af de begreber, der anvendes i forordningen.

Disse definitioner har til formål at sikre, at der i alle medlemslande arbejdes med ensartede begreber ved administrationen af forordningen. Se nærmere herom nedenfor i kapitel 5 om personkredsen, hvor de væsentligste definitioner er forklaret. I øvrigt henvises til selve artiklens ordlyd.

På grund af de store forskelle i medlemslandenes lovgivninger har det været nødvendigt at opstille særregler for anvendelsen af de enkelte landes lovgivning. Disse særregler findes i bilag VI til forordningen. Der findes således også visse særregler for Danmarks vedkommende, der gør det muligt at anvende forordningens regler i sammenhæng med dansk lovgivning.

Blanketsystemet

10. Med henblik på at foretage den koordinering af systemet i de 18 EØS-landes sociale sikring, som forordningen foreskriver, er der udarbejdet en samling blanketter, som findes på samtlige officielle EU-sprog. Blanketterne er beskrevet i de enkelte hæfter. Da blanketterne er enslydende på samtlige medlems-landes sprog, vil en dansksproget blanket kunne forstås i institutionerne i de øvrige medlemslande, som kender blanketten på deres eget sprog.

Blanket E 001 anvendes til at anmode om eller rykke for oplysninger, og til at give kortfattede meddelelser.

Herudover er blanketterne inddelt i serier:

Serien E 100 vedrører:

- lovvalg
- sygehjælp
- dagpenge ved sygdom eller fødsel
- arbejdsskadeforsikring
- begravelseshjælp

Serien E 200 vedrører pension.

Serien E 300 vedrører arbejdsløshedsforsikring.

Serien E 400 vedrører familieydelse.

Serien E 500 vedrører pension (forberedelsen).

Serien E 600 vedrører særlige ikke-bidragspligtige ydelser.

Kapitel 3

Forordningens saglige anvendelsesområde

De sociale sikringsgrene

11. Forordningens artikel 4 og 5 angiver, hvilke love om sociale sikringsgrene og hvilke specifikke sikringsgrene i EØS-landene, forordningen finder anvendelse på. Det er således bestemt, at lovgivninger inden for følgende grene falder under forordningen:

- ydelser ved sygdom, graviditet og fødsel
- ydelser ved invaliditet - herunder ydelser med sigte på at bevare eller forbedre erhvervsevnen
- ydelser ved alderdom
- ydelser til efterladte
- ydelser i anledning af arbejdsulykker og erhvervssygdomme
- ydelser ved dødsfald
- ydelser ved arbejdsløshed
- familieydelse

Lovgivning m.v.

12. Udtrykket lovgivning er defineret i artikel 1 og skal forstås som love og administrative forskrifter mv. i forhold til ethvert medlemsland. Indenfor rammerne af de overordnede angivelser i artikel 4 skal de enkelte lande selv definere, hvilken del af deres lovgivning der falder ind under forordningens saglige anvendelsesområde, se nedenfor i punkt 13 om artikel 5.

Erklæring

13. Ifølge artikel 5 skal hvert medlemsland i en erklæring, der offentliggøres i EF-tidende, give Rådet meddelelse om de love og bestemmelser i øvrigt, der er omfattet af forordningen.

Det faktum, at en national lovgivning ikke er blevet angivet i den erklæring, som landet skal udarbejde i henhold til artikel 5, er ikke i sig selv bevis for, at denne lovgivning ikke falder ind under forordningens saglige anvendelsesområde. På den anden side vil det faktum, at et land har angivet en lovgivning i sin erklæring i henhold til artikel 5 blive accepteret som bevis for, at en person har ret til sociale sikringsydelse i forordningens forstand på baggrund af den nævnte lovgivning. Der henvises til EF-domstolens dom i sag nr. C 35/77.

Danmark har meddelt, at forordningen finder anvendelse på følgende lovområder:

- Sygesikringsloven
- Sygehusloven
- Lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp
- Lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel
- Lov om social pension
- ATP-loven

- Arbejdsskadeforsikringsloven
- Børnetilskudsloven
- Børnefamilieydelsesloven
- Lov om arbejdsløshedsforsikring mv.
- Den del af bistandsloven, der angår revalideringsforanstaltninger

Derimod falder bistandslovens øvrige ydelser uden for forordningens anvendelsesområde. Det samme gælder for de særlige regler om pension til tjenestemænd.

Der henvises desuden til punkt 15.

De enkelte områder er beskrevet nærmere i de øvrige vejledningshæfter.

Pension til efterladte

14. Den danske lovgivning om social pension indeholder ikke længere regler om pension til efterladte (den tidligere enkepension blev afskaffet pr. 1. januar 1984). For at sikre personer, der før denne dato havde optjent rettigheder, er der i forordningens bilag VI medtaget en overgangsregel og en særregel for grænsearbejdere. Overgangsreglen og særreglen er nærmere beskrevet i hæfte 4, om pension.

Ikke-bidragspligtige ydelser af blandet karakter

15. I 1992 blev anvendelsesområdet for forordningen udvidet til også at omfatte særlige ikke-bidragspligtige ydelser der udbetales efter anden lovgivning. Det forudsættes, at ydelserne har til formål at dække samme område, som ydelserne beskrevet ovenfor i punkt 13, eller udelukkende har til formål at sikre særlig beskyttelse af handicappede.

Udvidelsen af forordningen fremgår af forordning 1247/92 af 30. april 1992. Se om offentliggørelsen nedenfor i kapitel 11.

Baggrunden for at udvide forordningens anvendelsesområde med disse ydelser skal findes i en række domme fra EF-domstolen, som pålagde Frankrig at udbetale en særlig tillægsydelse til en person med bopæl i et andet medlemsland, selv om tillægsydelsen ikke tidligere var betragtet som omfattet af forordningen.

For at forstå betydningen af begrebet ikke-bidragspligtige ydelser skal man notere sig, at de fleste sociale sikringsordninger i de øvrige medlemslande ikke finansieres via beskatning som i Danmark, men finansieres ved betaling af bidrag i lighed med den danske ATP-ordning. Disse sociale forsikringsordninger er især i 1960'erne og 1970'erne i flere lande blevet udvidet med ikke-bidragsfinansierede ydelser, som ligger på grænsen mellem social sikring og social bistand. De gives med hensyntagen til modtagerens indtægt, men giver ret til en ydelse af en bestemt størrelse. De udmåles altså ikke efter et skøn i det enkelte tilfælde.

Når en ikke-bidragspligtig ydelse omfattes af forordningens saglige anvendelsesområde, betyder dette som hovedregel, at den skal udbetales til personer, der er omfattet af forordningens personkreds og opfylder betingelserne, uanset i hvilket medlemsland de pågældende er bosat. Forordningen giver dog i artikel 10a, medlemslandene mulighed for at angive en række ydelser, som kun udbetales til personer, der har bopæl i det medlemsland, der udbetaler ydelsen. Disse ydelser er angivet i bilag IIa til forordningen.

De fleste danske sociale sikringsydelser er skattefinansierede og således ikke-bidragspligtige. De udgør dog ikke særlige ikke-bidragsfinansierede ydelser, da de særlige ydelser ikke vedrører sådanne ydelser, som i et land udgør hoveddækningen i en af de af forordningen omfattede sociale sikringsgrene.

Danmark har i bilag IIa til forordningen indsat den faste revalideringsydelse som en særlig ydelse af ikke-bidragspligtig karakter, der ikke kan eksporteres, jf. Rådets forordning (EF) nr. 3095/95 af 22. december 1995 om ændring af forordning 1408/71.

Danmark har desuden i bilag IIa til forordningen indsat boligstøtte til pensionister som en særlig ydelse af ikke- bidragspligtig karakter, der ikke kan eksporteres, jf. Rådets forordning (EF) nr. 3096/95 af 22. december 1995 om ændring af forordning 1408/71.

Kapitel 4

Forordningens geografiske anvendelsesområde

EU-lande

16. Forordningen gælder for EU-landene, som for-uden Danmark er:

- Belgien
- Tyskland
- Grækenland
- Spanien
- Frankrig
- Irland
- Italien
- Luxembourg
- Holland
- Østrig
- Portugal
- Finland
- Sverige
- Storbritanien og Nordirland (UK)

Følgende områder og oversøiske territorier mv. er endvidere omfattet:

- Hebriderne
- Madeira
- Azorerne
- De Canariske øer
- Balearerne (Mallorca, Ibiza)

- Guadeloupe
- Martinique
- Gibraltar
- Ceuta
- Melilla
- Fransk Guyana
- Reunion.

Færøerne og Grønland

17. Færøerne og Grønland er ikke medlemmer af EU. Danske statsborgere, der har fast bopæl på disse områder, er således ikke omfattet af forordningen. I medfør af forordning 1661/85 har statsborgere i de øvrige EU-lande og deres familiemedlemmer, som opholder sig midlertidigt i Grønland, derimod ret til ydelser ved sygdom efter forordningens bestemmelser. Tilsvarende gælder for danske statsborgere med bopæl i Grønland, som opholder sig midlertidigt i et andet medlemsland end Danmark.

EØS-lande

18. EU har med virkning fra den 1. januar 1994 indgået en aftale med EFTA-landene om dannelse af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS-aftalen af 2. maj 1992). Liechtenstein tiltrådte dog først aftalen den 1. maj 1995. Efter EØS-aftalen vil forordningen finde direkte anvendelse i de berørte EFTA-lande og for disse landes statsborgere, når de har bopæl, ophold eller beskæftigelse i EU-medlems-lande eller i andre EFTA-lande.

EØS-aftalen omfatter følgende EFTA-lande:

- Norge
- Island
- Liechtenstein

(Sverige, Finland og Østrig blev omfattet af EØS-aftalen den 1. januar 1994 og blev fuldgældige medlemmer af EU den 1. januar 1995).

Tilsvarende er statsborgere fra EU-landene omfattet af forordningens regler i medfør af EØS-aftalen ved bopæl, ophold eller beskæftigelse i disse lande. Forordningens regler finder ikke anvendelse i forhold til EFTA-landet Schweiz og for schweiziske statsborgere.

Nordisk Konvention om Social Sikring

19. På tidspunktet for EØS-aftalens ikrafttræden ophævedes Nordisk Konvention om Social Tryghed af 5. marts 1981. Der er samtidig indgået en ny nordisk konvention om social sikring, som supplerer EF-reglerne. Konventionen trådte i kraft samtidig med EØS-aftalen. Konventionen får betydning for den personkreds, som ikke er omfattet af EF-forordning 1408/71. Se også kapitel 19 om Nordisk Konvention om Social Sikring.

Kapitel 5

Personkredsen

Definitioner

20. I henhold til artikel 2 finder forordningen anvendelse på arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, som er eller har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater, og som er statsborgere i en af disse stater, eller er statsløse eller flygtninge, bosat på en medlemsstats område. Hertil kommer disse personers familiemedlemmer og efterladte.

21. I artikel 1 er begreberne arbejdstager og selv-stændig erhvervsdrivende nærmere defineret. Definitionerne i artikel 1 kan ikke direkte anvendes, da de henviser til medlemsstaternes egen lovgivning. For at en arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende skal være omfattet af forordningen kræves det, at vedkommende har rettigheder eller pligter efter den sociale sikringslovgivning for arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende i et EØS-land.

For lovgivninger, der som fx. den danske lov om social pension omfatter hele befolkningen, uden at det er muligt at identificere arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende i sikringsordningen, har det været nødvendigt at fastsætte en definition af arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende. Sådanne definitioner er optaget i bilag I til forordningen.

Arbejdstagere

22. Danmark har i forordningens bilag I, for sit vedkommende defineret begrebet arbejdstagere og selv-stændige erhvervsdrivende. Ifølge denne definition forstås ved arbejdstager enhver person, der som beskæftiget i en arbejdsgivers tjeneste, er omfattet af loven om arbejdsmarkedets tillægspension. For så vidt angår tiden før 1. september 1977, er det afgørende kriterium, hvorvidt en person, der er beskæftiget i en arbejdsgivers tjeneste, var omfattet af arbejdsskadeforsikringsloven.

Selvstændige erhvervsdrivende

23. Ved en selvstændig erhvervsdrivende i dansk forstand forstås enhver person, der efter lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel har ret til ydelser på grundlag af anden erhvervsindtægt end lønindtægt.

Familiemedlemmer

24. I denne forbindelse skal det understreges, at der for så vidt angår definitionen af begrebet familiemedlemmer i artikel 1, i princippet er henvist til definitionen i national lovgivning, det vil sige den lovgivning, hvorefter ydelserne gives. Forordningen har således overladt til de enkelte medlemsstaters lovgivninger at bestemme, hvad der skal forstås ved et familiemedlem.

Flygtninge og statsløse

25. Derimod er begreberne flygtning og statsløs defineret i artikel 1. Herefter forstås ved en flygtning en person der er omfattet af artikel 1 i konventionen om flygtnings retsstilling af 28. juli 1951. Efter henstilling fra Den Administrative Kommission fortolkes konventionen vedr. flytninge også omfattende den senere New York-protokol fra 1967. Ved statsløs forstås en person, der er omfattet af artikel 1 i konventionen om statsløse personers retsstilling af 28. september 1954.

Efterladte

26. På samme måde som familiemedlemmer defineres begrebet efterladte i princippet ud fra national lovgivning, det vil sige efter den lovgivning, hvorefter eventuelle ydelser til efterladte tilkendes.

Grænsarbejdere

27. I forbindelse med personkredsen skal nævnes, at der i artikel 1 ligeledes er givet definitioner af begrebet grænsarbejder og sæsonarbejder. Ved en grænsarbejder forstås enhver arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, som udøver sin erhvervs mæssige virksomhed på en medlemsstats område, og er bosat på en anden medlemsstats område, hvortil han som hovedregel vender tilbage hver dag eller mindst een gang om ugen. (Se nærmere om reglen i artikel 1 b).

Sæsonarbejdere

28. Ved begrebet sæsonarbejder forstås enhver arbejdstager, som rejser til en anden medlemsstat end den, han er bosat i, for der for en virksomhed eller en arbejdsgiver i denne stat at udføre et sæsonarbejde, hvis varighed i intet tilfælde må overstige 8 måneder. Det er en betingelse, at han opholder sig på denne stats område under udførelsen af arbejdet. Ved et sæsonarbejde forstås et arbejde, der er betinget af årstiderne, og som automatisk gentages hvert år.

Kapitel 6

Ligebehandling

Ophævelse af betingelse om dansk indfødsret

29. En af de helt centrale bestemmelser i EF-Traktaten er artikel 6 og EØS-aftalens artikel 4, som udtrykker forbudet mod at diskriminere andre medlemsstaters statsborgere. Det afgørende princip er gentaget i forordningens artikel 3, hvorefter personer, der er bosat på et EØS-lands område, og som er omfattet af forordningen, har de samme pligter og rettigheder i henhold til et EØS-lands lovgivning som dette EØS-lands egne statsborgere, medmindre andet følger af særlige bestemmelser i forordningen.

30. Ved fortolkning af ligebehandlingsbestemmelsen har EF-domstolen gentagne gange udtalt, at denne bestemmelse ikke kun forbyder enhver direkte diskrimination, men også indirekte diskrimination begrundet i nationalitet, fx. hvis et land anvender regler, som medfører, at især udenlandske statsborgere bliver berørt af de negative effekter af sådanne regler, og dermed reelt får en ringere stilling end landets egne borgere. Der er således klar praksis for, at domstolen har underkendt ethvert tilløb til forskelsbehandling af et EØS-lands statsborgere over for de øvrige EØS-landes statsborgere.

31. Dette ligebehandlingsprincip indebærer, at Danmark ved sin tiltræden til De Europæiske Fællesskaber i 1973 måtte ændre den sociale lovgivning, således at betingelsen om dansk indfødsret for modtagelsen af visse ydelser blev ophævet over for statsborgere fra de øvrige EØS-lande.

Kapitel 7

Sammenlægningsprincippet

Sammenlægning

32. Sammenlægningsprincippet er udtrykt i Traktatens artikel 51. Dette princip har betydning, hvis der i en lovgivning om en social sikringsydelse er fastsat betingelser for, at ansøgeren skal have været forsikret, have arbejdet eller haft bopæl i et bestemt tidsrum i det pågældende land for at opnå ret til denne ydelse. Det følger direkte af Traktaten, at der i sådanne tilfælde skal medregnes perioder, som ansøgeren har haft i et eller flere af de øvrige EØS-lande. Der er således tale om sammenlægning af perioder med henblik på åbning af ret til en ydelse. Sammenlægningsprincippet er også indarbejdet i forordningens bestemmelser om de enkelte arter af ydelser: Artikel 18 om sygesikring, artikel 69 om arbejdsløshedsforsikring og artikel 72 om familieydelser.

33. Til illustration heraf kan nævnes, at det efter lov om social pension er en betingelse for at få ret til en ydelse efter loven, at ansøgeren har haft fast bopæl i Danmark i mindst 3 år mellem det fyldte 15. og det fyldte 67. år. Efter sammenlægningsprincippet skal forsikringsperioder fra andre EØS-lande medregnes, når disse tre års bopæl skal beregnes. Dette betyder i praksis, at statsborgere fra de øvrige EØS-lande, der har været forsikret i mindst to år i andre EØS-lande, kan få ret til en dansk social pension efter 1 års forsikringstid i Danmark. Forordningen fritager nemlig for beregning af pension for mindre end et år, når landets egen lovgivning ikke kræver det. Forsikringsperioder på mindre end et år medtages ved beregning af pension fra et andet EØS-land.

Til illustration heraf kan også nævnes den ventetid på 6 uger, som gælder for indtræden i det danske sygesikringssystem. Denne ventetid kan udfyldes med forsikringstid fra et andet EØS-lands sygeforsikring.

Kapitel 8

Eksportabilitetsprincippet

Eksport af ydelser

34. Eksportabilitetsprincippet, der kan udledes af traktatens artikel 51 udtrykker, at der skal være adgang til at modtage sociale ydelser i andre EØS-lande. Der er således tale om en klar fravigelse af de sædvanlige principper i dansk lovgivning om, at ydelserne i almindelighed alene kan udbetales på dansk område.

Regler om eksport fremgår også af forordningens bestemmelser vedrørende de forskellige ydelser, og de er principielt forskellige afhængigt af, om der er tale om kontantydelse eller naturalydelse. Reglerne om eksport af ydelser er fastsat i forordningens afsnit III.

Kontantydelse

35. Er der tale om kontantydelse, for eksempel pensioner, fører princippet bogstavelig talt til, at et pengebeløb, svarende til den optjente pension mv., sendes direkte til borgeren i det EØS-land, hvor han har bopæl på betalingstidspunktet. Arbejdsløshedsydelse udbetales dog i det land, hvor den pågældende er tilmeldt som arbejdssøgende og står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Naturalydelse

36. Er der derimod tale om naturalydelse, for eksempel sygehusbehandling, følger det af forholdets natur, at der kun kan ske en indirekte eksport ved, at et pengebeløb svarende til værdien af den pågældende ydelse sendes til det pågældende land (eller institution i landet). Selve naturalydelsen (behandlingen) udføres, hvor den pågældende opholder sig. Med andre ord kan man sige, at opholdslandet giver en naturalydelse (udfører en behandling) for et andet lands regning. Sidstnævnte refunderer da efter nærmere regler i gennemførelsesforordningen de udgifter, som det behandelende land har haft.

Det skal dog nævnes, at der er indgået aftaler om at give helt eller delvist afkald på denne refusion mellem flere EØS-lande. Danmark har i vidt omfang benyttet sig af denne mulighed (se nærmere herom i hæfte 2).

Kapitel 9

Prorata-temporis-princippet »I forhold til tiden«

»I forhold til tiden«

37. Prorata-temporis-princippet, der kan oversættes med »I forhold til tiden« finder ikke anvendelse på alle typer af ydelser, men først og fremmest på pensioner. Princippet har betydning i tilfælde, hvor en person har optjent pensionsrettigheder i mere end et EØS-land. Meningen er, at den pågældende skal kunne sammenstykke en hel pension af flere brøkpensioner udregnet proportionalt i forhold til de forsikringsperioder, arbejdsperioder eller bopælsperioder, som han har haft i de øvrige lande.

Pensionsberegningen foretages efter national lovgivning og derefter efter reglerne i forordningens afsnit III, kapitel 3 og er udtrykt ved, at hvert af de lande, i hvilke ansøgeren har optjent pensionsrettigheder, skal tage udgangspunkt i et teoretisk beløb. Dette teoretiske beløb er det beløb som ville være fremkommet, hvis samtlige forsikrings- eller bopælsperioder havde været tilbagelagt i dette land. Herefter beregnes det faktiske beløb. Det faktiske beløb er et præcist udtryk for den andel af den samlede tid, som pågældende har optjent i netop dette land.

38. Det er vigtigt at understrege, at forordningens regler om prorata-temporis beregningen ikke må føre til, at den pågældende får et mindre beløb, end han ville have været berettiget til efter national lovgivning alene. Hvis omvendt beløbet beregnet efter forordningens regler er størst, er det dette beløb, der skal udbetales.

39. Det danske system for beregning af pensioner giver en ydelse, der er proportional med bopælstiden i Danmark. Den danske beregning giver således et resultat, der er lige så godt som beregning efter forordningens regler og derfor kan vi

anvende en bestemmelse i forordningen, hvorefter man i et sådant tilfælde kun behøver at foretage en beregning; den efter dansk lovgivning.

Kapitel 10

Forbud mod dobbeltydelser

Antikumulation

40. Forordningen indeholder i artikel 12 de såkaldte antikumulationsbestemmelser, hvilket vil sige bestemmelser der har til formål at hindre, at en person, der er omfattet af forordningen, modtager dobbelte ydelser. Man kan således sige, at antikumulationsreglerne har til formål at forhindre, at sammenlægningsprincippet fører til en urimelig begunstiggelse af personer, der har ret til ydelser fra flere lande, i modsætning til øvrige statsborgere i EØS-landene, der alene er omfattet af national lovgivning.

Der kan derfor ikke på grundlag af fællesskabsretten som udgangspunkt rejses krav om flere ydelser af samme art på grundlag af samme tilbagelagte periode.

Kapitel 11

Forordningens tekst

Almengyldighed

41. Reglerne om social sikring inden for EØS findes, som tidligere nævnt, i forordningen. En forordning er efter traktatens artikel 189 »almengyldig« og er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hvert EØS-land. Forordningens regler har således samme retsvirkning over for borgere i Danmark som en dansk lov og træder i stedet for dansk lovgivning, hvis der er uoverensstemmelse mellem forordningens regler og bestemmelserne i en dansk lov.

Offentliggørelse

42. Det følger af traktatens artikel 191, at forordninger skal offentliggøres i EF-Tidende (forkortes EFT), hvilket svarer til offentliggørelse af en dansk lov i Lovtidende. Hvis forordningens tekst ikke indeholder en særlig angivelse af ikrafttrædelsestidspunktet, er dette den tyvende dag efter offentliggørelsen.

Gældende tekst

43. Forordning 1408/71 og 574/72 er offentliggjort i EF-Tidende nr. L 149 af 5.7.1971. Der er herefter en del senere ændringer. Forordningen blev herefter offentliggjort som:

- forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983. EFT nr. L 230 af 22.8.1983.

Efter forordning nr. 2001/83 er der sket følgende ændringer i forordningen:

- forordning nr. 1660/85 af 13. juni 1985. EFT nr. L 160 af 20.6.1985.

- forordning nr. 1661/85 af 13. juni 1985. EFT nr. L 160 af 20.6.1985.

- forordning nr. 3811/86 af 11. december 1986. EFT nr. L 355 af 16.12.1986, side 5.

- forordning nr. 1305/89. EFT nr. L 131 af 13.5.1989, side 1.

- forordning nr. 2332/89 af 18. juli 1989. EFT nr. L 224 af 2.8.1989, side 1.
- forordning nr. 3427/89 af 30. oktober 1989. EFT nr. L 331 af 16.11.1989, side 1.
- forordning nr. 2195 af 25. juni 1991. EFT nr. L 206 af 29.7.1991, side 2.
- forordning nr. 1247/92 af 30. april 1992. EFT nr. L 136 af 19.5.1992, side 1.
- forordning nr. 1248/92 af 30. april 1992. EFT nr. L 136 af 19.5.1992, side 7.
- forordning nr. 1249/92 af 30. april 1992. EFT nr. L 136 af 19.5.1992, side 28.
- forordning nr. 1945/93 af 3. juni 1993. EFT L nr. 181 af 23.7.1993.
- forordning nr. 3095/95 af 22. december 1995. EFT L nr. 335 af 30. december 1995, side 2.
- forordning nr. 3096/95 af 22. december 1995. EFT L nr. 335 af 30. december 1995, side 12.

Forordningens tekst med de angivne ændringer er, bortset fra de tre seneste forordninger, af EF-Kommissionen sammenskrevet og offentliggjort i EFT nr. C 325 af 10. december 1992. Der er tale om en så-kaldt konsolideret udgave af forordningerne 1408/71 og 574/72. Det vil sige, at den alene udgør en sammenskrivning af de gældende tekster.

Samlingen

44. Reglerne i forordningen suppleres, som ovenfor beskrevet, af afgørelser fra Den Administrative Kommission for vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring, domme mv. Kommissionen samler med mellemrum forordningens tekst og disse supplerende retskilder i en enkelt publikation, som kaldes »Samling af fællesskabsbestemmelserne om social sikring«. Den seneste dansksprogede udgave af samlingen er fra 1987. Der er udkommet en ny udgave på engelsk i 1995. I 1996 er der kommet en dansk udgave, dog ikke med forordningernes tekst. En ny konsolideret udgave forventes udgivet i løbet af 1997, som integrerer alle de seneste ændringer før 1997.

Kapitel 12

Lovvalgsregler

Indledning

45. Forordningen fastsætter regler for anvendelse af sociale sikringsordninger for personer, der flytter inden for Fællesskabet. Det er de nationale sociale sikringsordninger i de enkelte EØS-lande, der anvendes. Forordningen opstiller således alene regler, som koordinerer anvendelsen af de forskellige nationale sociale sikringsystemer, når personer bevæger sig mellem to eller flere EØS-lande.

Lønmodtagere og selvstændige

46. I forordningens afsnit II opstilles generelle kriterier for hvilket EØS-lands lovgivning, der skal finde anvendelse. Disse regler kaldes »lovvalgsregler«. Der er tale om regler, som omfatter:

- personer med lønnet beskæftigelse (lønmodtagere)
- personer med selvstændig beskæftigelse (selvstændige)
- tjenestemænd og dermed ligestillede
- personer, som ophører med erhvervmæssig beskæftigelse.

Reglerne for lønmodtagere er gennemgået i kapitel 13. Reglerne for selvstændige, tjenestemænd og dermed ligestillede, og personer, der ophører med erhvervs-mæssig beskæftigelse, er gennemgået nedenfor i kapitel 14, 16 og 17.

Andre arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende

47. Lovvalgsreglerne i forordningens afsnit II gælder kun for de arbejdstagere eller selvstændig erhvervsdrivende, der har lønnet eller selvstændig beskæftigelse. Andre arbejdstagere - pensionister, arbejdsløse, personer der modtager syge- og barseldagpenge, og personer der modtager løbende ydelser fra en arbejdsskade-forsikring - er ikke omfattet af reglerne i afsnit II. Det er bestemmelserne om de enkelte arter af ydelser i afsnit III, der afgør, hvilket EØS-lands lovgivning disse andre arbejdstagere er omfattet af.

Familiemedlemmer

48. Lovvalgsbestemmelserne i forordningens afsnit II omfatter ikke familiemedlemmer, der således ikke i kraft af lovvalget bliver selvstændigt sikret i det land, hvis lovgivning skal finde anvendelse.

Familiemedlemmer kan imidlertid opnå en afledet ret til ydelser, fx. på sygesikringsområdet. Det er nærmere beskrevet i bestemmelserne om de enkelte arter af ydelser i forordningen, hvilke ydelser familiemedlemmer er berettiget til.

I forordningens artikel 1, litra f, er det fastslået, at der ved familiemedlem forstås »enhver person, der betegnes eller anerkendes som familiemedlem eller betegnes som hørende til husstanden i den lovgivning, hvorefter ydelserne udredes«. Desuden indeholder bestemmelsen en særlig definition af familiemedlemmer på sygehjælpsområdet. Der henvises til hæfte 2.

Personer, der - ud over at være familiemedlemmer til en person med lønnet eller selvstændig beskæftigelse - er selvstændigt sikret i kraft af status som lønmodtager eller selvstændig er omfattet af forordningens bestemmelser for arbejdstagere eller selv-stændige erhvervsdrivende, herunder forordningens afsnit II, når det drejer sig om lønnet eller selvstændig beskæftigelse.

Enhedsprincippet

49. Det fremgår af forordningens art. 13, stk. 1, at en person som hovedregel kun kan være omfattet af lovgivningen om social sikring i et EØS-land. En person, der er omfattet af lovgivningen i et EØS-land kan som følge af flytning eller ændring i sin beskæftigelse blive omfattet af et andet EØS-lands lovgivning om social sikring.

Omfattelsen af lovgivningen om social sikring i et EØS-land medfører, at den pågældende er omfattet af samtlige sociale sikringsordninger i EØS-landet. Det vil sige, at den pågældende har de rettigheder og er undergivet de pligter, som følger af EØS-landets lovgivning om social sikring. Der gælder en enkelt undtagelse til enhedsprincippet, som fremgår af forordningens art. 14c, litra b). Denne bestemmelse er beskrevet nærmere nedenfor under punkt 103 - 104.

Kompetence

50. I de tilfælde hvor der efter forordningens afsnit II og efter gennemførelsesforordningen skal udstedes en blanket E 101 DK som dokumentation for, at en person er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, er det Den Sociale Sikringsstyrelse, der har kompetencen til at udstede blanketten og dermed træffe afgørelse om, at dansk lovgivning skal finde anvendelse. I de tilfælde, hvor der ikke skal udstedes en blanket E 101 DK som dokumentation for lovvalget, er det den danske myndighed, der bliver bedt om at udrede/præstere en ydelse, der skal træffe afgørelse om lovvalget. Dette gælder eksempelvis for en international transportchauffør (artikel 14, stk. 2, litra a)), hvor der ikke af Den Sociale Sikringsstyrelse skal udstedes en blanket E 101 DK. Her er det den danske myndighed, der bliver bedt om at udrede en ydelse, der skal træffe afgørelse om lovvalget.

Kapitel 13

Lønmodtagere

Beskæftigelseslandet

51. For lønmodtagere indeholder forordningens art. 13, stk. 2, litra a), et generelt kriterium for, hvilket EØS-lands lovgivning, der finder anvendelse. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

»Med forbehold af artikel 14 - 17 er en person, der har lønnet beskæftigelse på en medlemsstats område, omfattet af denne stats lovgivning, selv om han er bosat på en anden medlemsstats område, eller den virksomhed eller arbejdsgiver, der beskæftiger ham, har sit hjemsted eller sin bopæl på en anden medlemsstats område«.

Lønnet beskæftigelse

52. Hovedreglen er således, at en person er omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvor der udøves lønnet beskæftigelse. Det afgørende er, hvor beskæftigelsen fysisk faktisk udføres.

Personer, der udfører beskæftigelse i Danmark, er således omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

Grænsearbejdere

53. Hovedreglen i forordningens art. 13, stk. 2, litra a), om anvendelse af beskæftigelseslandets lovgivning finder også anvendelse for personer, der betegnes som grænsearbejdere. Ved grænsearbejdere forstås efter forordningens art. 1, litra b), en lønmodtager, som udøver sin beskæftigelse på et EØS-lands område, men er bosat på et andet EØS-lands område, hvortil han som hovedregel vender tilbage hver dag eller mindst en gang om ugen.

Der findes ingen særlige lovvalgsregler for grænsearbejdere, da hovedreglen i forordningens art. 13, stk. 2, litra a), anvendes. Imidlertid har bestemmelserne om de enkelte ydelser særlige regler for grænsearbejdere. Se nærmere i hæfte 2, om sygehjælp og hæfte 6, om arbejdsløshedsforsikring.

Dansk område

54. Personer, der er beskæftiget som lønmodtagere på dansk område, er efter hovedreglen i forordningens art. 13, stk. 2, litra a), omfattet af dansk lovgivning. Ved dansk område forstås Danmark med undtagelse af Færøerne og Grønland.

Beskæftigelse på boreplatforme på den danske kontinentalsokkel anses også som beskæftigelse på dansk område. Visse andre EØS-lande anser ikke deres kontinentalsokkel som en del af dette lands territorium.

Søfolk

55. Hovedreglen om lovvalg for søfolk findes i forordningens art. 13, stk. 2, litra c), som har følgende ordlyd:

»Med forbehold af artikel 14 - 17 er en person, der har sin erhvervmæssige beskæftigelse om bord på et skib, som fører en medlemsstats flag, omfattet af denne stats lovgivning«.

Der gælder således en hovedregel om, at flagstatens lovgivning finder anvendelse. I forhold til dansk lovgivning vil det sige, at personer beskæftiget på et skib, der fører dansk flag også er omfattet af de særlige danske regler for søfolk om fx dagpenge og arbejdsskadeforsikring. Ved et »skib« forstås en genstand, der kan flyde på havet, og hvorpå der er ansat personer.

56. Bestemmelsen i forordningens art. 13, stk. 2, litra c), om anvendelse af flaglandets lovgivning, er en hovedregel. Der findes også undtagelser, som fremgår af forordningens art. 14b.

Forordningens art. 14b, stk. 1, omhandler tilfælde, hvor en lønmodtager, der normalt er omfattet af et EØS-lands lovgivning eventuelt som sømand, udsendes for at udføre arbejde for arbejdsgiveren på et skib, der fører et andet EØS-lands flag. I dette tilfælde forbliver lønmodtageren omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvorfra han udsendes, såfremt betingelserne i

forordningens art. 14, stk. 1, er opfyldt. Disse betingelser og gennemførelse af reglen er gennemgået nærmere nedenfor i kapitel 18.

57. I forordningens art. 14b, stk. 3, er fastsat en regel som omhandler tilfælde, hvor en lønmodtager, der ikke sædvanligvis har sin beskæftigelse til søs udfører et arbejde på et skib i et EØS-lands havn eller territorialfarvand uden at tilhøre skibets besætning. Den pågældende lønmodtager er omfattet af lovgivningen i det EØS-land på hvis område, herunder territorialfarvand, arbejdet udføres, uanset om skibet fører et andet EØS-lands flag.

58. Det er i punkt 52 fastslået, at der ved anvendelsen af hovedreglen om beskæftigelseslandets lovgivning, lægges vægt på, hvor beskæftigelsen faktisk udføres. For søfolk findes imidlertid en undtagelse til denne hovedregel i forordningens art. 14b, stk. 4. Det fremgår af denne bestemmelse, at lønmodtageren er omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvorfra han/hun aflønnes under følgende betingelser:

- Der udøves lønnet beskæftigelse om bord på et skib, som fører et EØS-lands flag.
- Lønmodtageren aflønnes af en person eller virksomhed, som har sin bopæl eller hjemsted på et andet EØS-lands område, og som anses for arbejdsgiver i forhold til lønmodtageren.
- Lønmodtageren har fast bopæl i det EØS-land, hvorfra han/hun aflønnes.

Beskæftigelse i to lande

59. Forordningen indeholder særlige lovvalgsregler for personer, der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere EØS-landes område. Reglerne findes i forordningens art. 14, stk. 2, litra b).

Bestemmelsen omhandler ikke grænsearbejdere, som kun udøver lønnet beskæftigelse på et EØS-lands område. Grænsearbejdere er nærmere omtalt i punkt 53. Personer beskæftiget ved international transport er omtalt nedenfor punkt 74-81.

60. Anvendelse af lovvalgsreglen i forordningens art. 14, stk. 2, litra b), forudsætter, at der er tale om en person, som normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere EØS-landes område.

Bestemmelsen regulerer tre situationer:

- 1.** Der er for det første tale om tilfælde, hvor lønmodtageren har fast bopæl på et af de EØS-landes område, hvor en del af arbejdet udføres.
- 2.** For det andet er der tale om tilfælde, hvor lønmodtageren er beskæftiget i flere virksomheder eller hos flere arbejdsgivere, der har deres hjemsted eller bopæl på forskellige EØS-landes område.
- 3.** For det tredje er der tale om tilfælde, hvor lønmodtageren udfører sit arbejde på to EØS-landes område og har fast bopæl på et tredje EØS-lands område.

Forordningens art. 14, stk. 2, litra b), har følgende ordlyd:

»En person, der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere EØS-landes område, er omfattet:

- i) af lovgivningen i det EØS-land, på hvis område den pågældende er bosat, såfremt han udfører en del af sit arbejde på dette område, eller såfremt han er beskæftiget i flere virksomheder eller hos flere arbejdsgivere, der har deres hjemsted eller bopæl på forskellige medlemsstaters område;
- ii) af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område den virksomhed eller arbejdsgiver, som beskæftiger den pågældende, har sit hjemsted eller sin bopæl, såfremt han ikke er bosat i en af de medlemsstater, hvor han udfører sit arbejde«.

61. Forordningens art. 14, stk. 2, litra b), nr. i) fastslår, at en lønmodtager, som er beskæftiget på to eller flere EØS-landes område, er omfattet af lovgivningen i bopælslandet, såfremt han udfører en del af sit arbejde i bopælslandet. I tilfælde hvor en person er beskæftiget i flere EØS-lande, kan det være vanskeligt at fastslå, hvor den pågældende har bopæl. I forordningens art. 1, litra h), er begrebet »bopæl« defineret som »sædvanligt opholdssted«.

For at blive omfattet af forordningens art. 14, stk. 2, litra b), nr. i), er det tilstrækkeligt, at personen regelmæssigt er beskæftiget flere timer om ugen i bopælslandet.

Beskæftigelsen skal desuden udøves regelmæssigt og jævnligt i bopælslandet.

62. I en sag C-425/93, Calle Grenzshop Andresen GmbH & Co. KG/Allgemeine Ortskrankenkasse für den Kreis Schleswig-Flensburg, har EF-domstolen udtalt følgende:

»En dansk arbejdstager, der er bosat i Danmark og udelukkende er beskæftiget hos en virksomhed med forretningssted i Tyskland, og som regelmæssigt for et tidsrum på flere timer om ugen, og således, at der ikke gælder nogen begrænsning til et år, som led i dette beskæftigelsesforhold udfører en del af sit arbejde i Danmark, er omfattet af art. 14, stk. 2, litra b), nr. i) i forordning 1408/71«.

Eksempel

En byggeleder med bopæl i Danmark fører tilsyn med firmaets byggepladser i Tyskland og i Danmark. I gennemsnit arbejder pågældende 30 timer om ugen i Tyskland, og 7 timer om ugen arbejder den pågældende i Danmark. Den del af arbejdet, som byggelederen udfører i Danmark, udføres regelmæssigt. Byggelederen er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, da han har bopæl i Danmark og udfører en del af sit arbejde i Danmark regelmæssigt flere timer om ugen.

Eksempel

En repræsentant med bopæl i Danmark foretager udover det arbejde, som udføres i Danmark, jævnlige forretningsrejser af 1-2 dages varighed i Tyskland, hvor vedkommende deltager i messer, besøger kunder mv. Repræsentanten er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, da pågældende har bopæl i Danmark og regelmæssigt udfører en del af sit arbejde i Danmark.

63. I forordningens art. 14, stk. 2, litra b), nr. ii) er det fastslået, at lønmodtageren er omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvor arbejdsgiveren har sit hjemsted eller sin bopæl, hvis der ikke udøves beskæftigelse i lønmodtagerens bopælsland. Bestemmelsen er gengivet i punkt 60.

64. Endelig fastslår forordningens art. 14, stk. 3, at en lønmodtager er omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvor virksomheden har sit hjemsted, hvis to EØS-landes fælles grænse går igennem virksomheden.

65. Gennemførelsesforordningens art. 12a fastsætter nærmere regler for den praktiske gennemførelse af forordningens art. 14, stk. 2, litra b), nr. i). Det fremgår af bestemmelsen, at lønmodtageren skal underrette den kompetente institution i bopælslandet, hvis der foreligger en situation, som er omhandlet i forordningens art. 14, stk. 2, litra b), nr. i). Den kompetente institution i bopælslandet skal udlevere en attest til lønmodtageren, hvis den pågældende er omfattet af bopælslandets lovgivning. Dette attesteres på blanket E 101.

I bilag 5 er optrykt en kortfattet vejledning til udfyldelse af blanket E 101 DK.

66. Det fremgår tillige af gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 2, at den kompetente institution i bopælslandet skal sende en kopi af atesten i form af blanket E 101 til den kompetente myndighed i enhvert andet EØS-land, hvor den pågældende udøver beskæftigelse eller hvor en arbejdsgiver har sit hjemsted.

67. Hvis lønmodtageren ikke skal være omfattet af bopælslandets lovgivning, skal den kompetente institution i bopælslandet underrette institutionen i det land, hvis lovgivning skal finde anvendelse.

Den kompetente institution i det EØS-land, hvis lovgivning finder anvendelse, skal udlevere en attest herfor i form af blanket E 101 til lønmodtageren. Herefter sender den kompetente institution kopi af blanket E 101 til bopælslandets institution og til de øvrige EØS-lande, hvor lønmodtageren udfører en del af sin beskæftigelse.

68. I gennemførelsesforordningens art. 12 a, stk. 1, litra b), og stk. 4, litra a), findes regler om den praktiske gennemførelse af forordningens art. 14, stk. 2, b, litra ii). Det fremgår heraf, at den kompetente institution skal underrette bopælsstaten og den stat, hvor pågældende er delvis beskæftiget om hvilken medlemsstat, der er kompetent.

Den kompetente institution i den medlemsstat, hvis lovgivning finder anvendelse, skal udlevere en attest herfor i form af blanket E 101 til arbejdstageren. Herefter sender den kompetente institution kopi af blanket E 101 til bopælsstatens institution og til de øvrige medlemsstater, hvor arbejdstageren udfører en del af sin beskæftigelse.

I tilfælde, hvor Danmark er kompetent land i medfør af forordningens art. 14, stk. 2, b, nr. ii), er den kompetente institution Den Sociale Sikringsstyrelse.

69. Gennemførelsesforordningens art. 12a stk. 3a, fastsætter regler for den praktiske gennemførelse af forordningens art. 14, stk. 3. Der er tale om tilsvarende regler som beskrevet ovenfor i punkt 65-68.

70. Da der skal indbetales bidrag til de sociale sikringsordninger i bopælslandet, har institutionerne i de øvrige EØS-lande i fornødent omfang pligt til at give oplysninger, der er nødvendige for at fastsætte bidragene.

71. I tilfælde, hvor Danmark er kompetent land i medfør af forordningens art. 14, stk. 2, litra b), skal der indbetales bidrag til Arbejdsmarkedets Tillægspension, ATP, arbejdsskadeforsikring og evt. dansk arbejdsløshedsforsikring på grundlag af beskæftigelsen både i Danmark og i de øvrige EØS-lande. Der er således behov for følgende oplysninger:

- For ATP:

I den situation, hvor en udenlandsk arbejdsgiver bliver pligtig at indbetale bidrag til ATP for en lønmodtager, skal den udenlandske arbejdsgiver have et såkaldt SE-nummer, der tildeles af Told-og Skatteregionen. Indbetaling og indberetning skal ske på dette nummer. Arbejdsgiveren skal selv tage initiativet til indbetaling og indberetning, ligesom han selv skal beregne bidraget.

Oplysninger om den praktiske fremgangsmåde ved indbetaling og indberetning fås ved henvendelse til ATP, Kongens Vænge 8, 3400 Hillerød, tlf. 48 20 48 20.

- For arbejdsløshedsforsikringen:

Til opfyldelse af det krav om beskæftigelse, der stilles som betingelse for optagelse i en dansk arbejdsløshedskasse, kan personen medregne samtlige arbejdstimer fra beskæftigelsen både i Danmark og i den eller de øvrige EØS-lande. Beskæftigelsen i Danmark er afgørende for, hvilken arbejdsløshedskasse personen kan optages i.

- For arbejdsskadeforsikringen:

Ligeledes er lønmodtageren omfattet af den danske lovpligtige arbejdsskadeforsikring ved beskæftigelsen i Danmark og i de øvrige EØS-lande. For at der kan tegnes en arbejdsskadeforsikring i et dansk forsikringselskab for beskæftigelse i udlandet, skal der gives oplysninger om arbejdets karakter og antallet af personer, som skal omfattes af forsikringen.

72. Den Sociale Sikringsstyrelse har udgivet en pjece, der hedder »Orientering om arbejdsgiverens rettigheder og pligter efter dansk lovgivning om social sikring«. Pjecen redegør nærmere for den praktiske fremgangsmåde, når en arbejdsgiver skal indbetale bidrag til de danske sociale sikringsordninger. Pjecen kan rekvireres gratis i Den Sociale Sikringsstyrelse.

73. Til trods for, at en lønmodtager udfører sin beskæftigelse på to eller flere EØS-landes områder, anvendes alene det kompetente lands lovgivning. I overensstemmelse med forordningens art. 14d, stk. 1, behandles lønmodtageren som om pågældende alene var beskæftiget på det kompetente lands område. I tilfælde, hvor Danmark er kompetent land, skal der også indbetales bidrag til ATP, arbejdsskadeforsikring og arbejdsløshedsforsikring for så vidt angår beskæftigelsen i de øvrige EØS-lande.

International transport

74. For personer beskæftiget i international transport indeholder forordningens art. 14, stk. 2, litra a), regler, der fastsætter det kompetente land. Bestemmelsen gælder alene for personer, der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere EØS-landes områder.

75. Persongruppen, som er omfattet af forordningens art. 14, stk. 2, litra a), omfatter følgende:

- personer, der hører til det kørende, sejlene eller flyvende personel i en virksomhed, som
- for andres eller for egen regning foretager
- international befordring af passagerer eller gods ad

- jernbane, landevej, luftvejen eller indlands vandveje (Indlands vandveje omhandler flodsejls/kanalsejls, hvor floden eller kanalen løber gennem flere EØS-lande).

Disse personer er som hovedregel omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvor virksomheden har sit hjemsted.

76. Det følger af bestemmelsen, at lønmodtagere, der fx. er ansat af en vognmand med hjemsted i Danmark, vil høre under dansk lovgivning, hvis de kører i to eller flere EØS-lande, selv om de ikke kører i Danmark.

77. Der findes en undtagelse hertil i forordningens art. 14, stk. 2, litra a), nr. i), som har følgende ordlyd:

»En person, der er beskæftiget af en filial eller af en fast repræsentation, som den pågældende virksomhed har i en anden medlemsstat end den, hvor virksomheden har sit hjemsted, er omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område den nævnte filial eller faste repræsentation er beliggende«.

78. Der findes en yderligere undtagelse til bestemmelsen i forordningens art. 14, stk. 2, litra a), hvorefter en medarbejder ved international transport er omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvor virksomheden har sit hjemsted. Undtagelsen findes i forordningens art. 14, stk. 2, litra a), nr. ii), som har følgende ordlyd:

»En person, der overvejende er beskæftiget i den medlemsstat, hvor han er bosat, er omfattet af denne stats lovgivning, selv om den virksomhed, hvori han er beskæftiget, hverken har sit hjemsted, en filial eller en fast repræsentation på dette område«.

Efter denne bestemmelse lægges vægt på, hvor den pågældende medarbejder overvejende er beskæftiget. Herved forstås, at mere end halvdelen af den pågældendes faktiske beskæftigelse udøves i dennes bopælsland. Dette vurderes ved et konkret skøn over den forventede faktiske beskæftigelse i en given periode.

Eksempel

En EØS-statsborger med bopæl i Tyskland er ansat i et dansk transportfirma, hvor pågældende er beskæftiget som eksportchauffør. Chaufføren kører i alle EØS-lande.

Pågældende er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, da pågældende som hovedregel er omfattet af lovgivningen i arbejdsgiverens hjemstedsland, der er Danmark (art. 14, stk. 2, litra a)).

Eksempel

I samme firma er der også ansat en EØS-statsborger med bopæl i Tyskland, og vedkommende er også eksportchauffør. Denne chaufførs beskæftigelsesmønster er, at han det meste af tiden kører i Tyskland med enkelte arbejdstimer i Frankrig og Holland. Da chaufføren hovedsageligt arbejder i sit bopælsland, er han omfattet af lovgivningen i bopælslandet (art. 14, stk. 2, litra a), nr. ii)).

79. For andre lønmodtagere end personer beskæftiget i international transport indeholder gennemførelsesforordningen bestemmelser om udstedelse af en blanket E 101. En sådan bestemmelse findes imidlertid ikke for lønmodtagere beskæftiget i international transport.

Der skal således ikke udstedes blanket E 101 til lønmodtagere ved international transport. Kommunen skal tage stilling til, om pågældende er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, når der anmodes om en blanket E 111 DK eller en blanket E 106 DK til lønmodtagere ved international transport. Derimod skal der udstedes blanket E 101 til selv-stændige, der er beskæftiget ved international transport.

80. En lønmodtager beskæftiget ved international transport skal således ved ansøgning om kontantydelse i det kompetente land dokumentere, at der er tale om et beskæftigelsesforhold, som henhører under forordningens art. 14, stk. 2, litra a) (hvis den kompetente institution finder det godtgjort, at lønmodtagerens beskæftigelse henhører under forordningens art. 14, stk. 2, litra a), og dette land derefter er kompetent, kan kontantydelse udbetales efter dette lands lovgivning.

81. Til trods for, at en lønmodtager beskæftiget i international transport udfører sin beskæftigelse på to eller flere EØS-landes områder, anvendes alene det kompetente lands lovgivning (med undtagelse af retten til sygehjælpsydelser i opholdslandet for det kompetente lands regning).

I overensstemmelse med forordningens art. 14d, stk. 1, behandles lønmodtageren som om pågældende alene var beskæftiget på det kompetente lands område. I tilfælde, hvor Danmark er kompetent land, skal der også indbetales bidrag til ATP, arbejdsskadeforsikring og arbejdsløshedsforsikring, for så vidt angår beskæftigelsen i de øvrige EØS-lande.

Det bemærkes, at forordningens art. 14, stk. 2, litra a), kun omhandler lønmodtagere. Der findes ingen særlige regler i forordningen ved international transport for selvstændige. Det er derfor de almindelige regler i forordningen, der skal anvendes for selvstændige ved international transport. Se nærmere kapitel 14.

Kapitel 14

Selvstændige

Beskæftigelseslandet

82. For selvstændige indeholder forordningens art. 13, stk. 2, litra b), et generelt kriterium for, hvilket EØS-lands lovgivning, der finder anvendelse. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

»Med forbehold af artikel 14 - 17 er en person, der har selvstændig beskæftigelse på en medlemsstats område, omfattet af denne stats lovgivning, selv om han er bosat på en anden medlemsstats område«.

Selvstændige

83. Hovedreglen er således, at en person er omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvor pågældende er selvstændig. Det afgørende er, hvor beskæftigelsen fysisk faktisk udføres.

84. Hovedreglen i forordningens art. 13, stk. 2, litra b), om anvendelse af beskæftigelseslandets lovgivning medfører, at personer, der er selvstændige i Danmark, er omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

Grænsearbejdere

85. Hovedreglen i forordningens art. 13, stk. 2, litra b), om anvendelse af beskæftigelseslandets lovgivning finder også anvendelse for personer, der betegnes som grænsearbejdere. Ved grænsearbejdere forstås efter forordningens art. 1, litra b), en selvstændig, som udøver sin beskæftigelse på et EØS-lands område, men er bosat på et andet EØS-lands område, hvortil han som hovedregel vender tilbage hver dag eller mindst en gang om ugen.

Der findes ingen særlige lovvalgsregler for grænsearbejdere, da hovedreglen i forordningens art. 13, stk. 2, litra b), anvendes. Imidlertid har bestemmelserne om de enkelte ydelser særlige regler for grænsearbejdere. Se nærmere i hæfte 2 om sygehjælp og i hæfte 6 om ydelser ved arbejdsløshed.

Dansk område

86. Personer, der er beskæftiget som selvstændige på dansk område, er efter hovedreglen i forordningens art. 13, stk. 2, litra b), omfattet af dansk lovgivning. Ved dansk område forstås Danmark med undtagelse af Færøerne og Grønland.

Beskæftigelse på den danske kontinentsokkel anses også som beskæftigelse på dansk område. Visse andre EØS-lande anser ikke deres kontinentsokkel som en del af dette lands territorium.

Søfolk

87. Hovedreglen om lovvalg for søfolk findes i forordningens art. 13, stk. 2, litra c), som er beskrevet nærmere i punkt 55. Bestemmelsen gælder både for lønmodtagere og for selvstændige.

88. I forordningens art. 14b, stk. 2, findes en undtagelse til hovedreglen i forordningens art. 13, stk. 2, litra c), om anvendelse af flaglandets lovgivning. Denne undtagelsesbestemmelse omhandler selvstændige, som midlertidigt udfører en beskæftigelse på et skib, som fører et andet EØS-lands flag. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

»En person, som normalt har selvstændig beskæftigelse enten på en medlemsstats område eller om bord på et skib, der fører en medlemsstats flag, og som for egen regning udfører et arbejde om bord på et skib, der fører en anden medlemsstats flag, er fortsat omfattet af lovgivningen i førstnævnte medlemsstat på de i artikel 14a, stk. 1, fastsatte betingelser«.

Betingelserne i forordningens art. 14a, stk. 1, og reglerne om gennemførelse heraf er beskrevet nærmere nedenfor i kapitel 18.

89. I forordningens art. 14b, stk. 3, er fastsat en regel som omhandler tilfælde, hvor en selvstændig, der ikke sædvanligvis har sin beskæftigelse til søs, udfører et arbejde på et skib i et EØS-lands havn eller territorialfarvand uden at tilhøre skibets besætning. Den pågældende er omfattet af lovgivningen i det EØS-land på hvis område, herunder territorialfarvand, arbejdet udføres, uanset om skibet fører et andet EØS-lands flag.

Beskæftigelse i to eller flere lande

90. Forordningen indeholder særlige lovvalgsregler for personer, der normalt har selvstændig beskæftigelse på to eller flere EØS-landes områder. Reglerne findes i forordningens art. 14a, stk. 2, og stk. 3.

Bestemmelsen omhandler ikke grænsearbejdere, som kun udøver selvstændig beskæftigelse på et EØS-lands område. Grænsearbejdere er nærmere omtalt i punkt 85.

91. Anvendelse af lovvalgsreglen i forordningens art. 14a, stk. 2, forudsætter, at der er tale om en person, som normalt har selvstændig beskæftigelse på to eller flere EØS-landes områder.

Bestemmelsen regulerer to situationer.

Der er for det første tale om tilfælde, hvor den selvstændige har fast bopæl på et af de EØS-landes områder, hvor en del af den selvstændige beskæftigelse udføres.

For det andet er der tale om tilfælde, hvor den selvstændige er beskæftiget på to eller flere EØS-landes områder og ikke har fast bopæl på et af beskæftigelseslandenes områder.

Forordningens art. 14a, stk. 2, har følgende ordlyd:

»En person, der normalt har selvstændig beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område, er omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han er bosat, hvis han udøver en del af sin virksomhed på denne medlemsstats område, eller, såfremt han ikke udøver virksomhed på den medlemsstats område, hvor han er bosat, af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han har sin hovedbeskæftigelse. Kriterierne for nærmere bestemmelse af hovedbeskæftigelsen fastsættes i den i artikel 98 omhandlede forordning«.

92. Forordningens art. 14a, stk. 2, fastslår, at en selvstændig, som er beskæftiget på to eller flere EØS-landes områder, er omfattet af lovgivningen i bopælslandet. I tilfælde hvor en person er beskæftiget i flere EØS-lande, kan det være vanskeligt at fastslå, hvor den pågældende har bopæl. I forordningens art. 1, litra h), er begrebet »bopæl« defineret som »sædvanligt opholdssted«.

93. Det er imidlertid en forudsætning for anvendelse af bopælslandets lovgivning, at pågældende udøver en beskæftigelse i bopælslandet som selvstændig. Det er tilstrækkeligt at den selvstændige beskæftigelse i bopælslandet regelmæssigt udgør flere timer om ugen. For så vidt angår kravet til beskæftigelsens omfang henvises til punkt 61-62.

94. Det fremgår af forordningens art. 14a, stk. 2, at en selvstændig, som ikke udøver beskæftigelse i bopælslandet, er omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvor hovedbeskæftigelsen udøves. Kriterier for fastlæggelse af hovedbeskæftigelsen findes i gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 5.

Kriterierne i gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 5, litra d), fastslår, at der først og fremmest skal lægges vægt på:

- stedet, hvor virksomheden udøves

Såfremt dette ikke er muligt skal der lægges vægt på:

- den sædvanlige karakter af virksomheden

- varigheden af virksomheden
- antallet af udførte tjenesteydelser
- indtægterne

95. Foruden de nævnte kriterier opstiller gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 5, retningslinier for den praktiske administration i litra a - litra c). Det fremgår af disse bestemmelser, at bopælsstedets institution skal underrette de andre berørte institutioner om, at den pågældende ikke udøver virksomhed i bopælslandet. Derefter aftales det af alle de berørte institutioner - inden for en frist på seks måneder, hvilken lovgivning, der skal finde anvendelse.

Det fremgår af gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 5, litra c), at den kompetente institution skal udlevere en attest til den selvstændige erhvervsdrivende, der bekræfter, at denne er omfattet af det kompetente lands lovgivning. Attesten udstedes i form af blanket E 101. I tilfælde, hvor Danmark er kompetent land, udstedes blanket E 101 DK af Den Sociale Sikringsstyrelse.

96. Gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 1, litra a), og stk. 2, fastsætter nærmere regler for den praktiske gennemførelse af forordningens art. 14a, stk. 2. Der er tale om tilsvarende regler, som gælder for lønmodtagere. Der henvises således til kapitel 13, punkt 65-68.

97. Endelig fastslår forordningens art. 14a, stk. 3, at en selvstændig er omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvor virksomheden har sit hjemsted, hvis to EØS-landes fælles grænse går igennem virksomheden.

98. Gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 3, litra a), fastsætter regler for den praktiske gennemførelse af forordningens art. 14a, stk. 3. Der er tale om tilsvarende regler som beskrevet ovenfor for lønmodtagere i punkt 65-68.

99. Til trods for at en selvstændig udfører sin beskæftigelse på to eller flere EØS-landes områder, anvendes alene det kompetente lands lovgivning. I overensstemmelse med forordningens art. 14d, stk. 1, behandles den selvstændige som om denne alene var beskæftiget på det kompetente lands område. I tilfælde, hvor Danmark er kompetent land, skal der også indbetales bidrag til en eventuel arbejdsløshedsforsikring for så vidt angår beskæftigelsen i de øvrige EØS-lande. Der skal også indbetales bidrag til ATP for den samlede beskæftigelse for personer, der som lønmodtagere har været medlemmer af ATP i sammenlagt tre år og har betalt bidrag svarende til tre-årsperioden, forudsat at den pågældende har valgt at bevare medlemskabet af ordningen og indbetaler hele bidraget for den selvstændige beskæftigelse selv.

Pensionsforsikring

100. I gennemførelsesforordningens art. 14a, stk. 4, findes en særregel om pensionsforsikring for selv-stændige erhvervsdrivende, som er beskæftiget i to eller flere EØS-lande. Der er alene tale om forsikring til alderspension.

Bestemmelsen omhandler de tilfælde, hvor den selv-stændige erhvervsdrivende ikke har mulighed for at blive omfattet af en alderspensionsordning i det kompetente land og heller ikke kan blive frivilligt forsikret. I disse tilfælde skal den selvstændige erhvervsdrivende optages i alderspensionsordningen i et af de øvrige berørte EØS-lande, hvor pågældende opfylder betingelserne i national lovgivning for at være omfattet. Hvis betingelserne er opfyldt i to eller flere EØS-lande, skal de pågældende EØS-lande ved en fælles aftale, fastlægge, hvilket EØS-lands pensionsordning, som skal finde anvendelse.

I tilfælde, hvor en selvstændig udøver sin hovedbeskæftigelse i Danmark og sin øvrige beskæftigelse i andre EØS-lande, vil den pågældende kunne optjene ret til dansk social pension i overensstemmelse med reglerne i lov om social pension og forordningens bestemmelser om pension. Reglen i forordningens art. 14a, stk. 4, vil således kun få betydning for Danmark i tilfælde, hvor et andet EØS-land er kompetent, men ikke kan pensionsforsikre den pågældende.

Efter gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 6, påhviler det institutionen i det kompetente land at underrette de kompetente institutioner i de øvrige berørte lande om, at den selvstændige erhvervsdrivende ikke kan omfattes af pensionsforsikringen i dette EØS-land.

Kapitel 15

Personer, der samtidig er lønmodtagere og selvstændige

Hovedregel

101. Det forekommer, at en person udøver beskæftigelse både som lønmodtager og som selvstændig samtidig. I tilfælde, hvor den pågældende er beskæftiget som lønmodtager i et EØS-land og som selv-stændig i et andet EØS-land, skal den pågældende som hovedregel være omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvor pågældende er lønmodtager. Dette fremgår af art. 14c, litra a), i forordningen.

Når en person er omfattet af det EØS-lands lovgivning, hvor der udøves lønnet beskæftigelse (selv om pågældende samtidig er selvstændig i et andet EØS-land) skal han/hun stilles som om den samlede beskæftigelse blev udøvet i det kompetente land. Dette fremgår af art. 14d, stk. 1, i forordningen.

Eksempel

En muremester med selvstændig virksomhed og bopæl i Flensborg er deltidsbeskæftiget som lønmodtager i en dansk virksomhed. Muremesteren vil som lønmodtager i en dansk virksomhed være omfattet af dansk lovgivning, da den lønnede beskæftigelse har forrang efter art. 14c i forordningen. Ved beregning af sociale sikringsydelse til muremesteren skal der tages hensyn til indtægt og beskæftigelsesperioder i Tyskland.

102. I tilfælde, hvor en person er selvstændig i et EØS-land og har lønnet beskæftigelse i to eller flere andre EØS-lande, er det stadig den lønnede beskæftigelse, der afgør hvilket EØS-lands lovgivning, der finder anvendelse. Da den lønnede beskæftigelse foretages i flere EØS-lande, skal det afgøres efter art. 14, stk. 2 eller stk. 3, hvilket EØS-lands lovgivning, der har forrang. Disse regler er beskrevet ovenfor i kapitel 13.

Det fremgår af gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 1, at der skal rettes henvendelse til den kompetente myndighed i bopælslandet. Myndigheden skal udstede blanket E 101, jf. gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 7, litra a).

Særregel

103. Det er ovenfor i punkt 49 beskrevet, at det kun er muligt at være omfattet af lovgivningen i et EØS-land. Der findes dog en enkelt undtagelse til dette enhedsprincip. Undtagelsen vedrører visse grupper af personer, som samtidig udøver lønnet og selv-stændig beskæftigelse i forskellige EØS-lande.

I en række særlige situationer er personer samtidig omfattet af to EØS-landes lovgivninger. Det vil sige, at de er omfattet af et EØS-lands lovgivning for så vidt angår den selvstændige beskæftigelse og et andet EØS-lands lovgivning for så vidt angår den lønnede beskæftigelse. Dette fremgår af art. 14c, litra b). De særlige situationer er angivet i bilag VII til forordningen.

Bilag VII til forordningen er optrykt som bilag 7 til dette hæfte.

104. Det fremgår heraf, at en person, der er bosat i Danmark, har selvstændig beskæftigelse i Danmark og lønnet beskæftigelse i et andet EØS-land, er omfattet af begge landes lovgivning.

For de særlige persongrupper angivet i bilag VII til forordningen gælder det, at der ved beregningen af bidrag til ordningerne for selvstændige tages hensyn til den lønnede beskæftigelse i det andet EØS-land. Dette fremgår af art. 14d, stk. 2, i forordningen.

Der skal ikke udstedes blanket E 101, med mindre den pågældende er beskæftiget som lønmodtager eller selvstændig i flere lande. Der henvises til gennemførelsesforordningens art. 12a, stk. 8.

Frivillig forsikring

105. Det lovvalg, der foretages efter art. 13 - 14d i forordningen, vedrører ikke adgangen til frivillig forsikring. Hvis der inden for et sikringsområde i et EØS-land kun findes en frivillig sikringsordning, gælder lovvalget dog også den frivillige forsikringsordning.

Artikel 15, stk. 2, omhandler den situation, at anvendelsen af to eller flere medlemsstaters lovgivning medfører medlemskab, af enten en tvungen og en eller flere frivillige forsikringsordninger eller flere frivillige ordninger.

Kapitel 16

Tjenestemænd og dermed ligestillede

Tjenestemænd og dermed ligestillede

106. Personer, der er beskæftiget som tjenestemænd eller dermed ligestillede er omfattet af lovgivningen i det EØS-land, i hvis administration de er beskæftigede. Ved tjenestemænd og dermed ligestillede forstås personer, der er ansat i den offentlige administration. Der tænkes her på såvel statslige som kommunale institutioner. Ansatte ved selvejende eller andre private institutioner og virksomheder anses også som offentligt ansatte, hvis lønudgiften dækkes med mindst 50 % af offentlige midler. Ved afgørelsen af om en person er offentligt ansat i forordningens forstand lægges der desuden vægt på, om arbejdsgiveren efter lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel betragtes som en offentlig arbejdsgiver.

Såfremt lønudgiften til en ansat ved en selvejende eller privat institution ikke dækkes med mindst 50 % af offentlige midler, vil - hvis betingelserne herfor er opfyldt - der være mulighed for, at den ansatte kan udsendes af sin danske arbejdsgiver til arbejdet i et andet EØS-land. Se nærmere i kapitel 18 om reglerne for udsendelse af lønmodtagere.

Eksempel

En dansk forsker ansat i Miljøstyrelsen deltager som dansk repræsentant i et fælleseuropæisk forskningsprojekt i Italien. Da den pågældende fortsat lønnes af den danske stat, vil forskeren være omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

Eksempel

En dansk præst ansættes som dansk sømandspræst i London. Da udgifterne til lønnen refunderes af Kirkeministeriet med 50%, vil dansk lovgivning finde anvendelse.

Som yderligere eksempler kan nævnes:

- Præster og assistenter, der er ansat i Dansk Sømandskirke i Fremmede Havne og i et vist omfang ansatte ved Dansk Kirke i Udlandet og udsendt til andre EØS-lande.
- Velfærdssekretærer, der er udsendt af Handelsflådens Velfærdsråd til andre EØS-lande.
- Tjenestemænd i DSB, der er udsendt til tjeneste i DSB's rejsebureau i andre EØS-lande.

(Ansatte ved DSB Rederi A/S og DSB busser betragtes ikke som offentlig ansatte, da arbejdsgiveren anses for at være en privat arbejdsgiver).

- Lærere, der er udsendt af Undervisningsministeriet til tjeneste ved Europaskolerne.
- Eksportstipendiater, der er udsendt af Erhvervsfremmestyrelsen til andre EØS-lande, samt stipendiater udsendt af danske universiteter, når de lønnes af universitetet under opholdet i det andet EØS-land.
- Ansatte ved Danmarks Radio.

Diplomater mv.

107. Udsendt personale ved diplomatiske missioner (ambassader) og konsulater anses for at være omfattet af lovvalgsreglen for tjenestemænd og dermed ligestillede i forordningens art. 13, stk. 2, litra d). Heraf følger, at danske diplomater og konsulater betragtes som danske tjenestemænd og er derfor omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

108. Lokalt ansatte medlemmer af det tjenestegørende personale ved diplomatiske missioner (ambassader) og konsulater samt personer, der står i privat tjeneste hos embedsmænd, der er knyttet til sådanne missioner eller konsulater betragtes ikke som tjenestemænd og dermed ligestillede. De er som hovedregel omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvor den diplomatiske mission eller konsulat er beliggende. Dette fremgår af artikel 16, stk. 1, i forordningen.

Den Administrative Kommission (se herom i kapitel 1, punkt 6) har i afgørelse nr. 89 af 20. marts 1973 fastslået, at bestemmelserne i artikel 16, stk. 1, og 2, finder anvendelse på alle lønmodtagere, som er beskæftiget i diplomatiske missioner eller konsulater, eller som står i tjeneste hos embedsmænd, der er knyttet til sådanne missioner eller konsulater. Dette gælder dog ikke for udsendte tjenestemænd og dermed ligestillede.

Eksempel

Ambassadøren ved den danske ambassade i Rom ansætter en kok, som dels tilbereder officielle middage til gæster på ambassaden og dels er beskæftiget i ambassadørens private husholdning. Den pågældende kok vil som hovedregel være omfattet af italiensk lovgivning om social sikring. Ambassadøren er omfattet af dansk lovgivning om social sikring som udsendt dansk tjenestemand.

109. Det lokalt ansatte personale ved diplomatiske missioner (ambassader) har imidlertid en mulighed for at vælge at være omfattet af lovgivningen i det EØS-land, som ambassaden eller konsulatet repræsenterer, hvis de ansatte er statsborgere i dette EØS-land. Denne ret til at vælge kan udøves på ny ved hvert kalenderår og har ikke tilbagevirkende kraft. Dette fremgår af art. 16, stk. 2 i forordningen.

Den pågældende kok i ovennævnte eksempel vil således kunne vælge at være omfattet af dansk lovgivning om social sikring, såfremt vedkommende er dansk statsborger.

110. Hvad angår det lokalt ansatte personales ret til at vælge lovgivning er der i gennemførelsesforordningens art. 13 fastsat en række regler om den praktiske fremgangsmåde. Det fremgår af disse regler om den praktiske fremgangsmåde, at retten skal udøves første gang inden tre måneder efter det tidspunkt, da lønmodtageren blev ansat ved den pågældende ambassade eller konsulat. Valget får virkning fra datoen for tiltrædelsen af den pågældende stilling.

Den pågældende lønmodtager skal meddele sit valg til sin arbejdsgiver og den kompetente institution i det EØS-land, hvis lovgivning vedkommende vælger. I Danmark er den kompetente institution Den Sociale Sikringsstyrelse. Meddelelsen sendes til Den Sociale Sikringsstyrelse i form af en blanket E 103 DK i tre eksemplarer. Den Sociale Sikringsstyrelse attesterer, at betingelserne for valg af dansk lovgivning er opfyldt.

Eksempel

På det danske generalkonsulat i Munchen ansættes 1. december 1995 en korrespondent til at udføre oversættelsesopgaver i konsulatet. Korrespondenten er dansk statsborger men er ikke udsendt fra Danmark. Korrespondenten kan vælge at være omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

Konsulatet fremsender den 1. januar 1996 en blanket E 103 til Den Sociale Sikringsstyrelse. Sikringsstyrelsen attesterer på blanket E 103, at betingelserne er opfyldt, således at pågældende er omfattet af dansk lovgivning med virkning fra 1. december 1995. Sikringsstyrelsen underretter korrespondentens seneste danske bopælskommune om lovvalget, for at denne kan udstede sygehjælpsblanketter og familieydelse. Desuden underretter Sikringsstyrelsen arbejdsgiverens hjemstedskommune med henblik på eventuel udbetaling af syge- eller barseldagpenge.

Hjælpeansatte ved EU

111. For hjælpeansatte ved De Europæiske Fællesskaber gælder særlige regler for lovvalg. Disse hjælpeansatte har en ret til at vælge, hvilket EØS-lands lovgivning de skal være omfattet af. Denne ret fremgår af art. 16, stk. 3, i forordningen.

De pågældende har ret til at vælge mellem tre EØS-landes lovgivninger:

- lovgivningen i det EØS-land, på hvis område de er beskæftiget,
- lovgivningen i det EØS-land, hvor de senest har været omfattet,
- lovgivningen i det EØS-land, hvor de er statsborgere.

112. Retten til at vælge lovgivning kan kun udøves en gang og får virkning fra tidspunktet for de pågældendes tiltrædelse af tjenesten. De praktiske regler for udøvelse af valget findes i artikel 14 i gennemførelsesforordningen. Det fremgår heraf, at den EU-institution, der afslutter ansættelseskontrakten med den pågældende, skal underrette den kompetente institution i det EØS-land, af hvis lovgivning den hjælpeansatte har valgt at være omfattet. Underretningen foretages i form af blanket E 103, som skal attesteres af de sociale sikringsmyndigheder for at have gyldighed. Det er den pågældende EU-institution, der på blanket E 103 attesterer, at vedkommende person er hjælpeansat ved institutionen.

Det Europæiske Miljøagentur er et eksempel på en EU-institution, der er beliggende på dansk område.

I tilfælde, hvor en hjælpeansat ved en EU-institution vælger at være omfattet af dansk lovgivning er den kompetente institution Den Sociale Sikringsstyrelse. Sikringsstyrelsen underretter herefter pågældendes seneste danske bopælskommune med henblik på udbetaling af kontantydelse mv.

Det bemærkes, at valget af et EØS-lands lovgivning ikke omfatter bestemmelserne om børnetilskud, da udbetaling af disse ydelser er reguleret i ansættelsesvilkårene for personalet ved EU. Dette er ligeledes beskrevet i hæfte 7, ydelser til børn.

Internationale organisationer

113. Der er ikke fastsat særlige regler for ansatte i internationale organisationer i forordningen ud over de særlige regler for hjælpeansatte ved EU-institutioner beskrevet ovenfor i punkt 110 - 111. De pågældende følger derfor forordningens almindelige regler for lønmodtagere, forudsat at de er omfattet af værtslandets lovgivning. Mange lande har indgået aftaler med internationale organisationer om, at de ansatte ikke er omfattet af værtslandets lovgivning. Fx. finder bestemmelserne i forordningen ikke anvendelse for tjenestemænd ved EU- institutioner, da de er omfattet af EU's eget sociale sikringsystem og ikke af noget EØS-lands lovgivning om social sikring.

Når ansatte ved internationale organisationer behandles efter de almindelige lovvalgsregler i forordningen, vil dette sige, at de pågældende som hovedregel er omfattet af beskæftigelseslandets lovgivning i medfør af artikel 13, stk. 2, litra a).

114. Imidlertid kan personer, der arbejder i internationale organisationer, være udsendt fra den offentlige forvaltning i EØS-landene. De betragtes da som tjenestemænd og dermed ligestillede og er således omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvorfra de udsendes i medfør af artikel 13, stk. 2, litra d) i forordningen. Ansatte i dansk offentlig forvaltning, som udsendes til beskæftigelse i en international organisation i et andet EØS-land, er herefter omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

Bestemmelsen i artikel 13, stk. 2, litra d) anvendes således blandt andet på personer, der er udsendt til EU-repræsentationen og NATO-repræsentationen i Bruxelles, den danske OECD-delegation i Paris, den danske Militærmission i Berlin og NATO-hovedkvarteret i Rendsburg.

Eksempel

En dansk officer udsendes fra Forsvarskommandoen til NATO- hovedkvarteret i Bruxelles. Den pågældende vil som dansk offentlig ansat være omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

Eksempel

En dansk embedsmand udsendes fra Udenrigsministeriet til beskæftigelse i Europarådet i Strassbourg. Den pågældende vil være omfattet af dansk lovgivning om social sikring. (N.B. Europarådet er ikke en EU-institution, men en selvstændig international organisation).

Kapitel 17

Personer, der ophører med at være erhvervmæssigt beskæftiget

Indledning

115. I de foranstående afsnit er beskrevet lovvalgsreglerne for personer, som udøver en erhvervmæssig beskæftigelse enten som lønmodtagere eller som selvstændige. Det forekommer imidlertid, at personer ophører med at udøve beskæftigelse uden at blive omfattet af reglerne for pensionister eller arbejdsløse mfl. Ved en forordningsændring i 1991 blev der fastsat en regel, som tager stilling til, hvilket lands lovgivning der skal finde anvendelse for denne person-gruppe.

Forordningsændringen er offentliggjort i forordning 2195/91 af 25. juni 1991, i EF-Tidende nr. L 206 af 29. juli 1991, side 2.

Bopælslandet

116. Lovvalgsreglen for personer, der ophører med at udøve en beskæftigelse findes i forordningens art. 13, stk. 2, litra f), som har følgende ordlyd:

»Med forbehold af artikel 14 til 17: »er en person, som ophører med at være omfattet af en medlemstats lovgivning, uden at han bliver omfattet af en anden medlemsstats lovgivning i overensstemmelse med en af reglerne i ovenstående litraer eller med en af de i artikel 14 til 17 omhandlede undtagelser eller særlige regler, omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han er bosat, i overensstemmelse med bestemmelserne i denne lovgivning alene«.

Det vil med andre ord sige, at bopælslandets lovgivning finder anvendelse for personer, der ikke længere er omfattet af et andet EØS-lands lovgivning i kraft af en beskæftigelse.

117. Med baggrund i bestemmelsens tilblivelseshistorie kan det fastslås, at denne på trods af sin formulering har et begrænset anvendelsesområde. Den skal da ikke anvendes for følgende persongrupper, hvis forhold er reguleret i forordningens afsnit om de enkelte ydelser:

- personer, der modtager social pension
- personer, der modtager ydelser som følge af arbejdsløshed
- personer, der modtager kontantydelse ved sygdom og moderskab
- personer, der modtager løbende ydelser som følge af en arbejdsskade

Når en person er omfattet af bopælslandets lovgivning efter art. 13, stk. 2, litra f), vil denne alene være berettiget til at modtage ydelser for den periode, hvor han/hun har fast bopæl i det pågældende land. Familiemedlemmer til en arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende har dog under alle omstændigheder ret til ydelser som angivet i de enkelte bestemmelser i forordningens afsnit III. I tilfælde, hvor udbetaling af ydelser forudsætter indbetaling af bidrag til forsikringsordninger, gælder dette således også for den her omhandlede persongruppe. Bopælslandet er således ikke forpligtet til at udbetale ydelser, hvis der ikke er indbetalt bidrag i overensstemmelse med dette lands lovgivning.

Orlovshavere

118. Personer, der modtager en dansk orlovsydelse i et andet EØS-land, er fortsat omfattet af dansk lovgivning om social sikring. Det er en betingelse herfor, at de pågældende umiddelbart forud for orlovsperioden har været beskæftiget som lønmodtagere eller selvstændige erhvervsdrivende under dansk lovgivning eller har været arbejdsløse med danske arbejdsløshedsdagpenge.

Pensionister

119. For personer, som både modtager pension og udøver en mindre ikke-forsikringspligtig beskæftigelse, indeholder forordningens art. 14d, stk. 3 en regel, hvorefter pensioner efter samtlige EØS-lande sidestilles. Det vil sige, at i tilfælde, hvor bopælslandets lovgivning indeholder en regel om, at pensionisten ikke behøver at være omfattet af (og betale bidrag til) landets lovpligtige socialforsikringsordning, udstrækkes denne forsikringsfrihed til personer, der modtager pension fra et andet

EØS-land. Pensionisten kan imidlertid anmode om at blive optaget i den tvungne forsikringsordning for arbejdstagere i beskæftigelseslandet.

120. Pensionister, som modtager en pension fra en eller flere EØS-lande, men har bopæl i et tredje EØS-land, kan også når de ikke er omfattet af bopælslandets lovgivning i kraft af erhvervsudøvelse, ansøge om at blive fritaget for at være omfattet af (og betale bidrag til) bopælslandets lovgivning. Dette fremgår af art. 17a, i forordningen.

Pensionisten er i overensstemmelse med reglerne om sygehjælp og familieydelse som hovedregel omfattet af lovgivningen i det EØS-land, som udbetaler pensionen, selv om pensionisten har bopæl i et andet EØS-land. Imidlertid forudsætter lovgivningen i visse EØS-lande, at pensionister indbetaler bidrag til forskellige ordninger alene i kraft af deres bopæl i landet. Disse bidrag kan pensionisten efter anmodning blive fritaget for at indbetale efter artikel 17a.

Reglen i artikel 17a har ikke betydning for pensionister med bopæl i Danmark, som modtager pension fra andre EØS-lande. Dette skyldes, at pensionister ikke indbetaler bidrag til nogen dansk ordning.

Kapitel 18

Udsendte

Indledning

121. I den tidligere vejledning er ordet »udstationerede« anvendt. I stedet er nu ordet »udsendt« valgt for at angive, at man både betragtes som udsendt, når man permanent tager ophold i beskæftigelseslandet i udsendelsesperioden, og når man bevarer bopæl i udsenderlandet og vender tilbage til udsenderlandet dagligt eller ugentligt.

122. Det er ovenfor i punkt 52 og 83 beskrevet, at såvel lønmodtagere som selvstændige som hovedregel er omfattet af lovgivningen om social sikring i det EØS-land, hvor de udøver deres faktiske beskæftigelse, uanset beskæftigelsesforholdets varighed.

Det er imidlertid ikke i alle tilfælde hensigtsmæssigt at følge hovedreglen om anvendelse af beskæftigelseslandets lovgivning.

Udsendelse

123. En udsendelse foreligger alene i de tilfælde, hvor den udsendte udøver en beskæftigelse i et andet EØS-land end det, hvor den pågældende normalt udøver sin beskæftigelse.

Hvis en person ansættes direkte af en arbejdsgiver i beskæftigelseslandet, er der ikke tale om en udsendelse.

Eksempel

En dansk håndværker får tilbudt et arbejde i Tyskland af en tysk arbejdsgiver. Da håndværkeren er ansat direkte af en arbejdsgiver i beskæftigelseslandet, skal den pågældende være omfattet af tysk lovgivning om social sikring. Der henvises til forordningens hovedregel, art. 13, stk. 2.

For at imødegå ulemperne ved en midlertidig optagelse i de sociale sikringsordninger i beskæftigelseslandet i udsendelsesperioden indeholder forordningens afsnit II en række særlige regler for udsendte lønmodtagere og selvstændige. Disse særregler giver udsendte lønmodtagere og selvstændige mulighed for at forblive omfattet af lovgivningen i det EØS-land, hvorfra disse udsendes.

Forordningen indeholder ingen generel definition af begrebet udsendelse. Det er derfor de enkelte særregler, der afgrænser anvendelsesområdet for reglerne for udsendte. I det følgende gennemgås de enkelte særregler.

Grænsearbejdere

124. Det er ovenfor i kapitel 13, punkt 53 og kapitel 14, punkt 85 beskrevet, at grænsearbejdere er omfattet af lovgivningen i beskæftigelseslandet. Der er tale om en grænsearbejder, hvis den pågældende vender tilbage til bopælslandet hver dag eller mindst en gang om ugen. Dette fremgår af forordningens art. 1, litra b).

Udsendte grænsearbejdere bevarer deres status som grænsearbejder i indtil 4 måneder, selv om de ikke kan vende tilbage til bopælslandet hver dag eller mindst en gang om ugen. Der henvises til forordningens art. 1, litra b). Det er en betingelse for at anvende denne bestemmelse, at den pågældende udsendes fra det foretagende, hvortil han normalt er knyttet.

Udsendt i et år, lønmodtagere

125. Forordningens art. 14, stk. 1, litra a), omhandler udsendte lønmodtagere. Bestemmelsen betyder, at lønmodtageren fortsat er omfattet af lovgivningen i det udsendende land i en periode på op til et år. Den udsendte fritages samtidig for at blive omfattet af de sociale sikringsordninger i beskæftigelseslandet. Det vil sige, at en lønmodtager, som udsendes fra en dansk virksomhed, forbliver omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

Det er derfor en forudsætning, at den udsendte skal være omfattet af det udsendende lands lovgivning, når udsendelsen påbegyndes.

126. Bestemmelsen forudsætter dog, at visse betingelser er opfyldt:

Betingelse nr. 1:

- en normal tilknytning til den udsendende virksomhed

Som omtalt i punkt 123 er det en forudsætning for at der er tale om en udsendelse, at ansættelsesforholdet mellem den danske arbejdsgiver og den udsendte består, også under udsendelsen. Hvis således ansættelsesforholdet mellem lønmodtageren og den danske virksomhed ophører i forbindelse med, at lønmodtageren bliver beskæftiget i et andet EØS-land og lønmodtageren indgår en ansættelseskontrakt med den udenlandske arbejdsgiver, er der ikke tale om en udsendelse. Lønmodtageren er da i stedet omfattet af beskæftigelseslandets lovgivning om social sikring.

127. Betingelse nr. 2:

- der skal i udsendelsesperioden bestå en forbindelse mellem arbejdstageren og den virksomhed, der har udsendt pågældende.

Afgørelse nr. 162 af 31. maj 1996 (se bilag 1) bestemmer, at der i udsendelsesperioden skal bestå en forbindelse mellem arbejdstageren og den virksomhed, der har udsendt pågældende. Ved afgørelse af, om der består en forbindelse, skal der blandt andet lægges vægt på ansvaret for ansættelse og afskedigelse og fastsættelse af arbejdets art.

128. Betingelse nr. 3:

- arbejdet skal udføres for den udsendende virksomhed.

Det fremgår af afgørelse nr. 162, at arbejdet skal udføres for den udsendende virksomhed. Det vil sige, at arbejdstageren er undergivet arbejdsgiverens ledelse og instruktion i udsendelsesperioden.

129. Betingelse nr. 4:

- arbejdet udføres for den udsendende virksomheds regning.

Denne betingelse medfører, at man kun forbliver omfattet af et EØS-lands lovgivning i tilfælde, hvor den udsendende virksomhed bærer ansvaret for lønomkostningen vedrørende den udsendte, og hvor ansættelseskontrakten er indgået mellem den udsendte og den udsendende virksomhed.

130. Betingelse nr. 5:

- varigheden af arbejdet ikke overstiger et år.

Efter denne betingelse kan bestemmelsen ikke anvendes, såfremt man allerede ved udsendelsens begyndelse ved, at varigheden af arbejdet vil overstige et år.

131. Betingelse nr. 6:

- den udstationerede må ikke udsendes for at afløse en anden person, hvis udstationeringsperiode er udløbet

132. Såfremt arbejdstageren ansættes med henblik på at blive udsendt, skal betingelserne i punkt 125 - 131 være opfyldt.

Desuden skal den udsendende virksomhed normalt udøve sin aktivitet i det land, hvorfra den pågældende udsendes. Dette fremgår af afgørelse nr. 162.

Efter dansk praksis betyder det, at den udsendende virksomhed regelmæssigt skal beskæftige medarbejdere i Danmark inden for virksomhedens kerneområder, og at der dermed ikke tages hensyn til de eventuelle medarbejdere, der alene er beskæftiget med virksomhedens interne administrative funktioner. Desuden skal beskæftigelsen i Danmark være reel og have et ikke ubetydeligt omfang. Ved vurderingen af virksomhedens aktivitet i Danmark kan der lægges vægt på omfanget af den aktivitet, der udøves i Danmark, sammenholdt med omfanget af aktiviteten i udlandet.

Dette indebærer, at eksempelvis et dansk byggefirma, der ønsker at udsende medarbejdere til et andet EØS-land også skal udføre byggeopgaver i Danmark. Et dansk firma kan ikke udsende sine medarbejdere under dansk lovgivning, hvis firmaet alene udfører byggeopgaver i et andet EØS-land.

Udsendelse i et år, søfolk

133. Forordningens art. 14b, stk. 1, omhandler lønmodtagere, som udsendes til beskæftigelse på et skib, som fører et andet EØS-lands flag. Lønmodtageren har mulighed for at forblive omfattet af lovgivningen i det EØS-land, som var kompetent forinden udsendelsen. Der gælder samme betingelser, som ved anvendelse af forordningens art. 14, stk. 1, litra a). Betingelserne er beskrevet i punkt 125-132.

For selvstændige findes en tilsvarende bestemmelse i forordningens art. 14b, stk. 2. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

»En person, som normalt har selvstændig beskæftigelse enten på et EØS-lands område eller om bord på et skib, der fører et EØS-lands flag, og som for egen regning udfører et arbejde om bord på et skib, der fører et andet EØS-lands flag, er fortsat omfattet af lovgivningen i førstnævnte EØS-land på de i artikel 14a, stk. 1, fastsatte betingelser«.

Udsendelse i et år, selvstændige

134. En selvstændig, som normalt udøver beskæftigelse på et EØS-lands område, har mulighed for at forblive omfattet af lovgivningen i dette EØS-land ved beskæftigelse i et andet EØS-land. Dette fremgår af forordningens art. 14a, stk. 1, litra a). Der er dog tre betingelser:

Betingelse nr. 1:

- der udøves normalt selvstændig beskæftigelse i udsenderlandet

Betingelse nr. 2:

- varigheden af arbejdet i det andet EØS-land forventes ikke at overstige et år.

Betingelse nr. 3:

- der udøves alene selvstændig beskæftigelse i begge EØS-lande

Blanket E 101

135. En udsendt dokumenterer fortsat omfattelse af lovgivningen i det EØS-land, hvorfra pågældende udsendes ved en blanket E 101. Det fremgår af gennemførelsesforordningens art. 11, stk. 1, litra a), at blanketten udleveres af den kompetente

myndighed på lønmodtagerens eller dennes arbejdsgivers anmodning. For selvstændige fastslår gennemførelsesforordningens art. 11a, stk. 1, litra a), at blanketten udleveres af den kompetente myndighed på den selvstændiges anmodning.

Retten til at forblive omfattet af dansk lovgivning dokumenteres ved en blanket E 101 DK, som skal attesteres af Den Sociale Sikringsstyrelse for at have gyldighed. I bilag nr. 5 findes en kortfattet vejledning i udfyldelse af blanket E 101 DK.

Gyldighed af blanket E 101

136. Den udstedte blanket kan kun finde anvendelse på beskæftigelse inden for EØS-området. Hvilket land, blanketten gælder i, vil fremgå af blankettens punkt 3.4. Den udstedte blanket E 101 gælder kun for den periode, som er angivet på blanketten. Blanketten gælder kun for den person, der er anført på blanketten, så længe den pågældende arbejder for den arbejdsgiver, der er nævnt i blankettens rubrik 2. Hvis ansættelsesforholdet ophører, er blanketten ikke længere gyldig. Se dog punkt 136 om midlertidigt afbrud.

Midlertidigt afbrud

137. Afgørelse nr. 162 bestemmer, at en midlertidig afbrydelse af arbejdstagerens aktivitet i virksomheden i beskæftigelseslandet ikke betragtes som en afbrydelse af udsendelsen.

Efter dansk praksis anses et midlertidigt afbrud herefter som udgangspunkt:

1. Perioder med ferie, afspadsring og lignende, hvor ansættelsen hos arbejdsgiveren opretholdes.
2. Beskæftigelsesperioder i Danmark hos den udsendende arbejdsgiver af mindre end 15 kalenderdages varighed.
3. Dagpengeperioder i Danmark af mindre end 15 kalenderdages varighed. Dette gælder også i de tilfælde, hvor arbejdsgiveren har en hjemsendelsesret (vejrlig, materialemangel).

I alle tre tilfælde skal arbejdet i udlandet genoptages for den sammen danske arbejdsgiver i samme beskæftigelsesland. Beskæftigelsen skal genoptages med den arbejdsopgave, som er anført på blanket E 101 DK i punkt 3.4 og 3.5.

I disse situationer er en tidligere udstedt attest E 101 DK fortsat gyldig for den periode, der er angivet på blanketten.

Ved afbrud, der er mere end midlertidigt, skal der udstedes en ny blanket E 101 DK, når arbejdstageren af virksomheden udsendes på ny. Blanketten kan i denne situation udstedes for en ny 1-års periode.

Afgørelse nr. 148

Udsendelse i op til tre måneder

138. Der er mulighed for, at den udsendende virksomhed selv udsteder blanketten. Det forudsætter i Danmark, at Den Sociale Sikringsstyrelses godkendelse er fortrykt. Denne mulighed fremgår af afgørelse nr. 148 fra den Administrative Kommission. Afgørelsen findes i bilag 2. I tilfælde, hvor en dansk virksomhed vil benytte muligheden for selv at udstede nummererede blanketter, rettes henvendelse til Den Sociale Sikringsstyrelse herom.

Forlængelse

139. Det er anført ovenfor i punkt 125, at retten til at forblive omfattet af dansk lovgivning kun gælder ved udsendelser, hvis varighed påregnes at vare op til et år. Der er imidlertid mulighed for forlængelse af omfattelsen af dansk lovgivning efter art. 14, stk. 1, litra b). Forlængelsen er kun mulig, hvis det arbejde, som pågældende udsendes til, af uforudsete grunde vil vare længere end et år. Der kan kun gives forlængelse i op til et år.

Dette forudsætter samtykke fra den kompetente myndighed i beskæftigelseslandet i form af en blanket E 102. Ansøgningen fremsendes i fire eksemplarer direkte til den kompetente myndighed i beskæftigelseslandet inden udløbet af den første etårsperiode. Det er fastsat i gennemførelsesforordningens artikel 11, stk. 2, at samtykket skal indhentes af arbejdsgiveren (den udsendende virksomhed). I bilag 6 findes en oversigt over navne og adresser på de kompetente institutioner i de øvrige EØS-lande.

I tilfælde, hvor betingelserne for anvendelse af bestemmelsen om forlængelse ikke er opfyldt, kan der ansøges om indgåelse af en aftale i medfør af art. 17 i forordningen. Denne mulighed er beskrevet nærmere fra og med næste punkt.

Konkrete aftaler

140. Art. 17 i forordningen giver EØS-landene mulighed for at indgå aftaler, hvorefter personer kan forblive omfattet af det udsendende lands lovgivning. Bestemmelsen indeholder ikke i sig selv retningslinier for indgåelse af aftalerne, men er indsat i forordningen for at give mulighed for at undgå urimelige situationer.

I dansk praksis anvendes forordningens art. 17 hovedsageligt for udsendte personer, som ikke opfylder betingelserne i forordningens art. 14, stk. 1, litra a), eller art. 14a, stk. 1, litra a).

I Danmark administreres forordningens art. 17 af Den Sociale Sikringsstyrelse. Efter dansk praksis indgås aftaler for udsendte efter art. 17 kun for perioder på op til tre år. Er den planlagte udsendelsesperiode beregnet til at vare over 3 år, skal den udsente fra starten af sin udsendelsesperiode tilsluttes de sociale sikringsordninger i beskæftigelseslandet.

Ansættelseskontrakt

141. Som nævnt i punkt 123 og i punkt 126 er det en forudsætning for, at der kan være tale om en udsendelse for en dansk arbejdsgiver, at ansættelsesforholdet mellem den udsendte og virksomheden består, også under udsendelsen. Dette kan kræves dokumenteret ved fremlæggelse af en ansættelseskontrakt.

Efter dansk praksis er det desuden en betingelse, at den udsendte skal være omfattet af dansk lovgivning om social sikring ved udsendelsens start.

Konkret aftale når lønmodtageren ikke aflønnes af arbejdsgiveren i Danmark

142. Der kan med visse EØS-lande indgås en art. 17 aftale for en medarbejder, som ikke lønnes af virksomheden i Danmark, når der på anden måde kan dokumenteres en forbindelse til den danske virksomhed i udsendelsesperioden. Der kan fx. være tale om:

- tilbagevenden til virksomheden
- et uddannelsesforhold
- optjening af anciennitet
- omfattelse af firma-pensionsordning.

Der er tale om et konkret skøn i hvert enkelt tilfælde.

143. Ansøgning om indgåelse af en aftale efter artikel 17 fremsendes til Den Sociale Sikringsstyrelse. Ansøgningen kan indgives af både arbejdsgiver og lønmodtager og vedlægges en blanket E 101 DK, hvoraf udsendelsesperioden fremgår. Der henvises til bilag 5 med en kortfattet vejledning i udfyldelse af blanket E 101 DK.

Tilbagevirkende kraft

144. Ansøgningen sendes til Den Sociale Sikringsstyrelse, inden udsendelsen påbegyndes. I tilfælde, hvor ansøgninger modtages efter udsendelsens påbegyndelse men inden udsendelsesperioden er afsluttet, kan Sikringsstyrelsen indgå en aftale efter artikel 17 med tilbagevirkende kraft, forudsat at den udenlandske kompetente institution giver samtykke hertil. Normalt vil en tilslutning til beskæftigelseslandets sociale sikringsordning betyde, at Sikringsstyrelsen ikke vil give sin tilslutning til en art. 17-aftale med tilbagevirkende kraft.

Generelle aftaler

145. For nogle virksomheder herunder visse pengeinstitutter er der indgået generelle artikel 17-aftaler. Det vil sige, at det er accepteret af Den Sociale Sikringsstyrelse og den kompetente myndighed i beskæftigelseslandet, at medarbejdere fra den pågældende virksomhed er omfattet af dansk lovgivning. Der skal således ikke søges om godkendelse i beskæftigelseslandet i

hvert enkelt tilfælde, men blanket E 101 DK skal dog foreligge. De generelle aftaler udgør en administrativ lettelse, der giver hurtigere sagsbehandling.

Der er indgået en generel aftale efter artikel 17 for danske statsborgere ansat ved:

- Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig.
- Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig.
- Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger.

Personer, der er omfattet af aftalen er omfattet af den danske lovgivning om social sikring. Aftalen har virkning fra de pågældendes ansættelse, dog tidligst fra 1. april 1973.

Ansatte ved Dansk Skoleforening for Sydslesvig er omfattet af tysk lovgivning om social sikring. De optjener dog ret til dansk social pension efter særlige regler, som er beskrevet i hæfte 4 om pension.

Ret til ydelser

146. Når der er udstedt en blanket E 101 DK, har den udsendte ret til ydelser, som det er beskrevet i »Orientering om blanket E 101 DK«. Orienteringen er gengivet i bilag 8.

Den Sociale Sikringsstyrelse sender »Orienteringen« i alle tilfælde til arbejdsgiveren, når der er attesteret en blanket E 101 til en udsendt. Samtidig anmoder Sikringsstyrelsen arbejdsgiveren om at udlevere blanketten og orienteringen til den udsendte.

147. Da den udsendte er omfattet af alle danske sociale sikringsordninger, skal der fortsat indbetales bidrag til ATP og arbejdsskadeforsikringen og syge-barseldagpenge efter dagpengelovens regler. Under udsendelsen skal der betales arbejdsmarkedsbidrag, hvis den udsendte i øvrigt er omfattet af bidragspligten efter de almindelige regler i lov om arbejdsmarkedsfonde. Hvis den udsendte er medlem af en arbejdsløshedskasse, skal den pågældende fortsat betale bidrag hertil.

For at få ret til sygehjælpsydelse i beskæftigelseslandet anvendes en blanket E 111 DK eller E 106 DK. Anvendelsen af disse blanketter er nærmere beskrevet i hæfte 2.

Kapitel 19

Nordisk Konvention om Social Sikring

148. En ny nordisk konvention, som koordinerer anvendelsen af lovgivningen om social sikring mellem de 5 nordiske lande, trådte i kraft samtidig med EØS-aftalen den 1. januar 1994.

Da EØS-aftalen betyder, at EF-reglerne om social sikring skal anvendes mellem de nordiske lande, får den nordiske konvention kun betydning for personer, der ikke omfattes af disse regler.

Konventionen skal især anvendes for ikke-erhvervsaktive nordiske statsborgere, og for såvel erhvervsaktive som ikke-erhvervsaktive personer, der er statsborgere i lande udenfor EØS (tredjelands borgere).

Herudover gælder de fleste af konventionens regler også for ikke-erhvervsaktive statsborgere i de øvrige EØS-lande.

Visse af konventionens bestemmelser gælder dog også for personer, der er omfattet af EF-reglerne. Det drejer sig især om regler, der giver udvidede rettigheder i forhold til EF-reglerne.

Konventionen bygger på forordningens principper, og henviser i vid udstrækning til forordningens regler, således at der sker en ensartet behandling af de personer, der er omfattet af forordningen og de personer, der omfattes af konventionen.

Indenfor de nordiske lande gælder forordningens lovvalgsregler således også for personer, der ikke er statsborgere i et EØS-land. Lovvalgsreglerne for søfolk er imidlertid ikke medtaget i konventionen. Efter nordisk praksis antages det dog, at lovvalgsreglerne i konventionens art. 7, nr. 1, også skal anvendes i forhold til statsborgere fra et ikke EØS-land, som er bosat i Norden og arbejder på et nordisk registreret skib.

Konventionen gælder - i modsætning til EF-reglerne - også for Færøerne og Grønland. Konventionen skal således anvendes i forholdet mellem på den ene side Grønland og Færøerne og på den anden side Island, Finland, Norge og Sverige. Derimod anvendes konventionen ikke til at regulere det indbyrdes forhold mellem Danmark, Grønland og Færøerne.

Der henvises - for så vidt angår de enkelte ydelser - til de øvrige 6 hæfter.

BILAG 3

Afgørelse nr. 89 af 20. marts 1973 om fortolkningen af artikel 16, stk. 1 og 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 vedrørende tjenestegørende personale ved diplomatiske missioner og konsulater.

De Europæiske Fællesskabers Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring, har

under henvisning til artikel 81, litra a), i forordning (EØF) nr. 1408/71, ifølge hvilken den har til opgave at behandle ethvert fortolkningsspørgsmål, der opstår i forbindelse med bestemmelserne i nævnte forordning og i forordning (EØF) nr. 574/72, og

ud fra følgende betragtninger:

det i artikel 16, stk. 1 og 2, i forordning (EØF) nr. 1408/71 anvendte udtryk »tjenestegørende personale« kan give anledning til forskellige fortolkninger, og det er som følge heraf nødvendigt at fastsætte dets rækkevidde,

artikel 14, stk. 1 i forordning nr. 3 omhandlende »arbejdstagere eller dermed ligestillede, uanset deres nationalitet, der er beskæftiget ved diplomatiske repræsentationer eller konsulater eller som står i personlig tjeneste hos embedsmænd, der er knyttet til sådanne repræsentationer«;

en indskrænkende fortolkning af artikel 16 i forordning (EØF) nr. 1408/71 ville medføre ophævelse af den ret til at vælge, der tidligere var hjemlet for arbejdstagere og dermed ligestillede, som er beskæftiget i diplomatiske missioner eller konsulater, og som er statsborgere i den medlemsstat, som den pågældende mission eller det pågældende konsulat repræsenterer, og

idet beslutning i sagen er truffet på de i artikel 80, stk. 3, i forordning (EØF) nr. 1408/71 fastsatte betingelser.

truffet følgende afgørelse:

1. Bestemmelserne i artikel 16, stk. 1 og 2, i forordning (EØF) nr. 1408/71 finder anvendelse på alle arbejdstagere - med undtagelse af de i samme forordnings artikel 2, stk. 3, nævnte tjenestemænd og dermed ligestillede personer - som er beskæftiget i diplomatiske missioner eller konsulater, eller som står i tjeneste hos embedsmænd, der er knyttet til sådanne missioner eller konsulater.

2. Denne afgørelse offentliggøres i De Europæiske Fællesskabers Tidende. Den gælder for de seks oprindelige medlemsstater fra 1. oktober 1972 og for de tre nye medlemsstater fra 1. april 1973 i henhold til tiltrædelsestraktaten.

Formand for Den Administrative Kommission

J. Donis

BILAG 4

Henstilling nr. 16 af 12. december 1984 om indgåelse af aftaler i henhold til artikel 17 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71

De Europæiske Fællesskabers Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring har -

under henvisning til udtalelsen fra Det rådgivende Udvalg for vandrende arbejdstageres sociale Sikring, vedtaget på det 15. møde den 11. april 1984, og

ud fra følgende betragtninger:

Artikel 17 i forordning (EØF) nr. 1408/71 fastsætter, at to eller flere medlemsstater, deres kompetente myndigheder eller de af disse myndigheder udpegede organer ved aftale kan gøre undtagelser fra nævnte forordnings bestemmelser om, hvilken lovgivning der skal anvendes, til fordel for visse kategorier af personer, der udøver lønnet eller selvstændig virksomhed eller for visse af disse personer;

på grund af deres særlige kundskaber og færdigheder eller med et særligt formål for den virksomhed eller den organisation, som beskæftiger de pågældende, udstationeres visse arbejdstagere for denne virksomhed eller organisation i dennes navn og for dennes regning i mere end tolv måneder i en anden medlemsstat end den, hvor de normalt er beskæftiget;

man bør i disse arbejdstageres interesse give dem mulighed for at vælge mellem at være omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, hvor de er beskæftiget, eller under hele udstationeringsperioden at være omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, hvor de normalt er beskæftiget -

henstillet til medlemsstaternes kompetente myndigheder om at indgå eller lade de af disse myndigheder udpegede organer indgå aftaler i henhold til artikel 17 i forordning (EØF) nr. 1408/71, som omfatter arbejdstagere, som på grund af deres særlige kundskaber og færdigheder eller med et særligt formål for den virksomhed eller organisation, som beskæftiger dem, af denne virksomhed eller organisation og i dennes navn og for dennes regning udstationeres i mere end 12 måneder i en anden medlemsstat end den, hvor de normalt er beskæftiget.

Disse aftaler bør fastsætte, at disse arbejdstagere i hele udstationeringsperioden forbliver omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, hvorfra de udsendes, forudsat at de giver deres samtykke hertil(1).

Formand for den Administrative Kommission

J. Downey

(1) EFTC 273 af 24.10 1985.

BILAG 5

Vejledning til brug for ud-fyldelse af blanket E 101 DK

Når en dansk virksomhed udsender en medarbejder til beskæftigelse i et andet EØS-land anvendes blanket E 101 DK som dokumentation for, at den pågældende forbliver omfattet af dansk lovgivning om social sikring under udsendelsen efter reglerne i EF-forordning nr. 1408/71. Til blanketten hører et spørgeskema, der også skal udfyldes.

Blanketten købes i Schultz Information A/S, tlf.nr.: 43 63 23 00 lokal 275 eller 276.

Udfyldelse af blanket E 101 DK

Ud for rubrikken E 101 anføres i den følgende rubrik: DK.

Rubrik 1. Den udsendes personlige data anføres under rubrik 1. Fast adresse er den seneste adresse i Danmark.

Punktet D.N.I. springes over.

Under punkt 1.5. angives personnummer.

Rubrik 2. Der angives navn og adresse på virksomheden i Danmark, som udsender medarbejderen.

Rubrik 3. Under punkt 3.1. angives den nøjagtige udsendelsesperiode.

Under punkt 3.4 og 3.5 angives den nøjagtige adresse i udlandet, hvor den udsendte er beskæftiget.

Rubrik 4. og 5. Udfyldes af Sikringsstyrelsen.

Blanket E 101 DK sendes til attestation til:

Den Sociale Sikringsstyrelse

Landemærket 11

1119 København K

Telefon 33 95 50 00

Sammen med blanket E 101 DK vedlægges spørgeskemaet i udfyldt og underskrevet stand.

Når blanket E 101 DK er attesteret skal den udleveres til den udsendte medarbejder.

Nærmere orientering om reglerne i EF-forordning 1408/71 gives ved henvendelse til Den Sociale Sikringsstyrelse.

BILAG 6

Fortegnelse over kontaktorganer

Belgien

Ministère de la Prevoyance Sociale

Secretariat General

Service des Relations Internationales

Rue de la Vierge Noire, 3c

B - 1000 Bruxelles

Storbritannien

Department of Social Security

The Contributions Agency, Longbenton

Newcastle upon Tyne

GB - England NE98 1YX

Gibraltar

Department of Labour and Social Security

23, John Meckintosh Square

Gibraltar

Frankrig

Direction Regionale des Affaires

Sanitaires et Sociales d'Ile-de-France

58 - 62, Rue de Mouzaia

F - 75935 Paris Cedex 19

Grækenland

General Secretariat of Social Security

Stadiou 29

TK 10110 Athen

GR-Grækenland

Holland

De Sociale Verzekeringsbank, kantoor Verzekeringen

Afd. Internationale Detachering

Postbus 357

NL-1180 AJ Amstelveen

Irland

Vedr. art. 14:

Department of Social Welfare

Records (EEC)

Gandon House

Amiens Street

IRL-Dublin 1

Vedr. art 17:

Social Welfare Services Office

Floor 1, O'Connell Bridge House

D'Olier Street

IRL-Dublin 2

Italien

Ministero de Lavoro e della Previdenza Sociale

Div. Gen. Prev E. Ass. Soc., Div II PS.

Via Flavia 6

I- Roma

Liechtenstein

Vedr. art. 14:

Liechtensteinische Alters-, Hinterlassenes-
und Invalidensversicherung

Vedr. art. 17:

Amt für Volkswirtschaft

Luxembourg

Ministère du Travail et de la Sécurité Sociale

57, Boulevard de la Petrusse

L-Luxembourg

Portugal

Departamento de Relações Internacionais
e Convenções de Segurança Social

Rua de Junqueira 112

Apartado 3072

P-1302 Lisboa Codex

Spanien

Tesorería General de la Seguridad Social

C/Los Astros, nº 5 y 7

E-28071 Madrid

Tyskland

Deutsche Verbindungsstelle

Krankenversicherung - Ausland

Postfach 200344

D - 53170 Bonn

Finland

Social- och Hälsovårdsministeriet

PB 267

FIN-00171 Helsinki

Island

Tryggingastofnun ríkisins

Laugavegur 114

IS-150 Reykjavík

Norge

Folketrygdkontoret for

Utenlandssaker

Postboks 8138 Dep.

N-0033 Oslo

Sverige

Riksförsäkringsverket

S-103 51 Stockholm

Østrig

Vedr. art. 14-16:

Hauptverband der Österreichische

Sozialversicherungsträger

Kudmannngasse 21

A-1030 Wien

Vedr. art. 17:

Bundesministerium für Arbeit und Soziales

Stubenring 1

A-1010 Wien

BILAG 7

Bilag VII

Tilfælde, hvor en person samtidig er omfattet af lovgivningen i to medlemsstater

(Anvendelse af artikel 14c, litra b))

- 1.** Selvstændig beskæftigelse i Belgien og lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat med undtagelse af Luxembourg. For så vidt angår Luxembourg, finder brevvækslingen af 10. og 12. juli 1968 mellem Belgien og Luxembourg anvendelse.
- 2.** Selvstændig beskæftigelse i Danmark og lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat af en person, der har bopæl i Danmark.
- 3.** For ulykkesforsikringsordningerne for landbruget og aldersforsikringsordningerne for landbrugere: Selvstændig landbrugsvirksomhed i Tyskland og lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat.
- 4.** Selvstændig beskæftigelse i Spanien og lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat af en person, der har bopæl i Spanien.
- 5.** Selvstændig beskæftigelse i Frankrig og lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat med undtagelse af Luxembourg.
- 6.** Selvstændig landbrugsvirksomhed i Frankrig og lønnet beskæftigelse i Luxembourg.
- 7.** For pensionsforsikringsordningen for selvstændige erhvervsdrivende: selvstændig beskæftigelse i Grækenland og lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat.
- 8.** Selvstændig beskæftigelse i Italien og lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat.
- 9.** Selvstændig beskæftigelse i Portugal og lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat.
- 10.** Selvstændig beskæftigelse i Østrig og lønnet beskæftigelse i en anden stat, der er omfattet af denne forordning.
- 11.** Selvstændig beskæftigelse i Finland og lønnet beskæftigelse i en anden stat, der er omfattet af denne forordning, af en person, der har bopæl i Finland.
- 12.** Selvstændig beskæftigelse i Island og lønnet beskæftigelse i en anden stat, der er omfattet af denne forordning, af en person, der har bopæl i Island.
- 13.** Selvstændig beskæftigelse i Liechtenstein og lønnet beskæftigelse i en anden stat, der er omfattet af denne forordning.
- 14.** Selvstændig beskæftigelse i Norge og lønnet beskæftigelse i en anden stat, der er omfattet af denne forordning, af en person, der har bopæl i Norge.
- 15.** Selvstændig beskæftigelse i Sverige og lønnet beskæftigelse i en anden stat, der er omfattet af denne forordning, af en person, der har bopæl i Sverige.

BILAG 8

Orientering om Blanket E 101 DK

E 101 DK giver ret til dansk social sikring:

- sygesikring
- syge- og barseldagpenge
- børnefamilieydelse
- arbejdsløshedsforsikring
- ATP
- arbejdsskadeforsikring

- social pension

101 DK - gyldighed

Blanket E 101 DK anvendes i EØS-området, det vil sige EU-landene samt Norge, Island og Liechtenstein.

Blanketten gælder for den periode, som er angivet på blanketten.

Blanketten gælder kun for den person, der er anført på blanketten, så længe han/hun arbejder for den danske arbejdsgiver, der er nævnt i rubrik 2 på blanketten.

Hvis ansættelsesforholdet ophører, er blanketten ikke længere gyldig.

Sygesikring

De har ret til sygesikringsydelse (lægehjælp, hospitalsbehandling mv.) i arbejdslandet fra landets offentlige sygesikring. Ydelserne gives også til medfølgende ægtefælle og børn. Eventuel egenbetaling må De selv afholde.

Som bevis for denne ret skal De til de fleste lande medbringe en sygesikringsblanket E 111 eller E 106. Blanketten udstedes af Deres (seneste) bopælskommune i Danmark (i København af Københavns Sundhedsdirektorat, Sekretariatet, Sjællandsgade 40, 2200 København N). Hvilken blanket, der skal anvendes, afhænger af, om De (fortsat) har bopæl i Danmark.

Fortsat bopæl i Danmark

Hvis De (fortsat) har bopæl i Danmark, udsteder kommunen en blanket E 111 DK. Blanketten giver ret til den sygehjælp, der opstår behov for i arbejdslandet. De kan få yderligere oplysninger ved at kontakte den lokale sygekasse i arbejdslandet. Vær opmærksom på, at EF-reglerne ikke omfatter hjemtransport. De bør derfor overveje at tegne en privat forsikring.

I Storbritannien og Nordirland er blanket E 111 DK ikke nødvendig. De skal vise Deres danske pas for at få ret til sygehjælp og blanket E 101 DK som bevis for, at De er udsendt.

I de nordiske lande er blanket E 111 DK heller ikke nødvendig. Medbring Deres danske sygesikringsbevis og blanket E 101 DK som bevis for, at De er dansk sygesikret, og at De er udsendt.

Flytning fra Danmark

Hvis De flytter til et andet EØS-land, udsteder kommunen en blanket E 106 DK. Blanketten giver Dem ret til at blive optaget i sygesikringen i Deres nye bopælsland.

De får dermed ret til at modtage sygebehandling på samme vilkår som andre offentlig sygeforsikrede i dette land. Blanketten skal afleveres til den lokale sygekasse på det sted, hvor De tager bopæl, for at De og Deres familiemedlemmer kan blive registreret.

Hvem der anerkendes som familiemedlemmer afhænger af reglerne i bopælslandet. En ægtefælle, der ikke arbejder, og børn under en vis alder vil være omfattet. En samlever vil i mange lande ikke blive accepteret som familiemedlem.

Ved flytning til et andet nordisk land er blanket E 106 DK ikke nødvendig. De bliver sygesikret, når De bliver bopælsregistreret i tilflytningslandet. Husk at medbringe et internordisk flyttebevis, som De får fra folkeregistret i Deres fraflytningskommune.

Under udsendelsen bevarer De retten til sygesikring i Danmark

Hvis De skal være i udlandet så længe, at De frameldes folkeregistret i Danmark, kan De og Deres ægtefælle få udstedt et særligt sygesikringsbevis (OS 01.301) af kommunen. Dette beviser, at De fortsat er sygesikret i Danmark, når De opholder Dem her. Beviset dokumenterer også, at De fortsat er dækket af rejsesygesikringen, når De tager på ferie i lande, som omfattes af rejseforsikringen. Undtaget er dog det land, som De er udstedt til.

Hvis Deres ægtefælle arbejder, er han/hun ikke sygesikret sammen med Dem. Ægtefællen skal derimod sikres på selvstændigt grundlag efter lovgivningen i arbejdslandet. Deres ægtefælle vil i dette tilfælde ikke være berettiget til fortsat sygesikring i Danmark.

Sygedagpenge og barseldagpenge

De får ydelserne efter dansk lovgivning. Dagpengene udbetales af Deres bopælskommune. Hvis De er frmeldt folkeregistret, sker udbetaling fra den kommune, hvor Deres arbejdsgiver i Danmark har sit hjemsted.

Børnefamilieydelse (og eventuelt børnetilskud)

Ydelserne skal udbetales fra Danmark. De skal kontakte (seneste) bopælskommune om udbetaling.

De har ret til ydelser til de børn, som De har forældremyndigheden over.

Hvis den anden af barnets forældre arbejder, gælder der særlige regler. Kontakt Deres kommune herom.

Arbejdsløshedsforsikring

De har ret til fortsat at være medlem af Deres danske A-kasse, fordi de er omfattet af dansk lovgivning. Som bevis over for A-kassen, benyttes blanket E 101 DK. Hvis De ikke allerede er medlem af en dansk A-kasse, kan De på visse betingelser blive optaget i en A-kasse. De kan få nærmere oplysninger i Direktoratet for Arbejdsløshedsforsikringen.

ATP

Under udsendelsen skal der fortsat betales bidrag til Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP). Deres andel af bidraget skal tilbageholdes ifølge ATP-loven af Deres arbejdsgiver ved lønudbetalingen. Arbejdsgiveren indbetaler Deres andel af bidraget sammen med sin egen andel. Når De ikke har bopæl i Danmark, må De være opmærksom på, at De ikke på sædvanlig vis vil modtage materiale fra ATP.

Det kan være oplysning om de ATP-bidrag, der er indbetalt for Dem. Ved at kontakte ATP vil De dog altid kunne få sendt oplysninger og således også kunne kontrollere, om der er indbetalt korrekt bidrag.

Social pension

Når De på et senere tidspunkt får ret til social pension (folkepension eller førtidspension), vil udsendelsesperioden blive sidestillet med bopælstid i Danmark. De mister således ikke pensionsrettigheder under udsendelsen.

Arbejdsskadeforsikring

Arbejdsgiveren skal under udsendelsen holde Dem arbejdsskadeforsikret.

Arbejdsmarkedsbidrag

Under udsendelsen skal der betales arbejdsmarkedsbidrag («bruttoskat»), hvis De i øvrigt er omfattet af bidragspligten efter de almindelige regler i lov om arbejdsmarkedsfonde. Nærmere oplysninger herom fås ved at kontakte den Told- og Skatteregion, som De hører under.

Bidrag til udenlandsk social sikring

Når De er omfattet af dansk social sikring, skal De ikke betale bidrag til social sikring i arbejdslandet. De kan anvende blanket E 101 DK over for de udenlandske myndigheder som bevis for, at De er fritaget for at betale bidrag. Fritagelsen gælder også for Deres danske arbejdsgivers andel af bidrag.

Blanketnøgle

EF - standardblanketter i serien 100

Lovvalsreglerne.

Blanket E 101.

Blanket E 102.

Blanket E 103.

Blanket E 101

Attest om den lovgivning der skal finde anvendelse

Blanket E 101 anvendes som dokumentation for hvilket EØS-lands lovgivning, der finder anvendelse, når en lønmodtager eller selvstændig, har beskæftigelse i to eller flere EØS-lande eller er udsendt.

Lønmodtageren eller den selvstændige er beskæftiget i Danmark.

Når en lønmodtager eller selvstændig er beskæftiget i Danmark vil den pågældende som hovedregel være omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

I visse tilfælde kan hovedreglen fraviges, således at lønmodtageren eller den selvstændige erhvervsdrivende er omfattet af et andet EØS-lands lovgivning om social sikring. Blanket E 101 udgør dokumentation for, at den pågældende er omfattet af lovgivningen i det andet EØS-land og dermed ikke berettiget til danske kontantydelse.

Personer, der er udsendt fra en offentlig myndighed i et andet EØS-land er i kraft af forordningens almindelige regler omfattet af lovgivningen i det andet EØS-land, således at der ikke er behov for blanket E 101.

Lønmodtageren eller den selvstændige er beskæftiget i et andet EØS-land end Danmark.

Blanket E 101 anvendes i tilfælde, hvor en person er omfattet af dansk lovgivning om social sikring under beskæftigelse i et andet EØS-land. Blanketten anvendes som dokumentation over for de udenlandske institutioner.

Efter anmodning fra lønmodtageren, dennes arbejdsgiver eller den selvstændige udstedes blanketten af Den Sociale Sikringsstyrelse.

Blanket E 102

Forlængelse af udsendelse eller selvstændig virksomhed

Blanket E 102 anvendes til forlængelse af en blanket E 101, som er udstedt til en person, der har været udsendt i et år.

Der er alene mulighed for at udstede blanket E 102, hvis den oprindelige udsendelsesperiode af uforudselige omstændigheder bliver længere end et år. Der skal altid indgives ansøgning om udstedelse af blanket E 102 inden udløbet af den foreliggende blanket E 101. Blanket E 102 kan alene udstedes for en periode på op til et år.

Personer omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

Ansøgning om forlængelse af en blanket E 101, som er udstedt af Den Sociale Sikringsstyrelse, indgives af arbejdsgiveren til den kompetente institution i beskæftigelseslandet i form af blanket E 102. (Se oversigt over institutionerne i bilag 6).

Personer omfattet af lovgivningen om social sikring i et andet EØS-land.

Ansøgning om forlængelse af en blanket E 101, som er udstedt af institutionen i det andet EØS-land indgives af arbejdsgiveren til Den Sociale Sikringsstyrelse i form af en blanket E 102.

Blanket E 103

Udøvelse af ret til at vælge

Blanket E 103 udgør dokumentation for anvendelse af et EØS-lands lovgivning, når en person har valgt af være omfattet af lovgivningen i et andet EØS-land end beskæftigelseslandet.

Det er ikke alle lønmodtagere, der kan vælge at være omfattet af et bestemt EØS-lands lovgivning. Der er alene tale om personer, som omhandlet i artikel 16, stk. 2 og 3 i forordning 1408/71. Det vil sige lokalt ansat personale ved ambassader og konsulater og hjælpeansatte ved EU's institutioner.

Se nærmere om artikel 16, stk. 2 og 3 i vejledningen punkt 109 - 112.

Valg af dansk lovgivning

I tilfælde, hvor en person vælger at være omfattet af dansk lovgivning om social sikring, fremsendes blanket E 103 i 3 eksemplarer til Den Sociale Sikringsstyrelse, som attesterer, at den pågældende opfylder betingelserne herfor.

Stikordsregister

Punkt

A:

Afbrud, midlertidigt 137

Afgørelse 6

Afgørelse nr. 89 108

Afgørelse nr. 148 138

Afgørelse nr. 162 127-128, 132, 137

Aktivitet 132

Almengyldighed 41

Ambassade 107

Ambassade, lokalt ansatte 108-110

Ansættelseskontrakt 126, 141

Antikumulation 40

Arbejdskraftens frie bevægelighed 1

Arbejdstagere definition 22

B:

Beskæftigelse i flere lande 59-73, 90-99

Bidrag til sikringsordninger 15

Bistandsloven 13

Blanket E 101 135

blanket E 102 139

blanket E 103 110, 112

Blanketter 10

Boligstøtte til pensionister 15

Bopæl, definition 61

Boreplatform 54

D:

Danmarks Radio 106

Dansk Kirke i Udlandet 106

Dansk område 54, 86

Dansk Sømandskirke i Fremmede Havne 106

Definitioner 9, 20-21

Den Administrative Kommission 6

Diplomater 107

Diskrimination 30

Dobbelttydelser, forbud mod 40

DSB 106

E:

EF - domstolen 7

EF-Tidende 42

EFTA-lande 18

Efterladte 26

Eksport af ydelser 34

Eksportabilitet 34

Eksportstipendiater 106

Enhedsprincip 49

Enkepension 14

EU-lande 16

Europaskolerne 106

EØS-aftalen 18

EØS-lande 18

F:

Familiemedlem 24, 48

Faste revalideringsydelse, den 15

Finansiering 15

Flygtninge 25

Flyvende personale 75

Forordningen 4

Forsikringsperioder 32, 37

Forskelsbehandling 2

Færøerne 17

G:

Gennemførelsesforordningen 4

Geografiske anvendelsesområde 16-18

Grænsearbejdere 27, 53, 85, 124

Grønland 17

Gyldighed af blanket E 101 DK 136

H:

Hjælpeansatte ved EU 111-112

I:

Ikke-bidragspligtige ydelser 15

Indfødsret 29-31

International transport 74-81

Internationale organisationer 113-114

K:

Kompetence 50

Konkret aftale (art. 17) 140-144

Konkret aftale, tilbagevirkende kraft 144

Konsulat 107-110

Kontantydelse 35

Kontinentalsokkel 54, 86

Koordinering 4

L:

Ligebehandling 29-31

Lovgivning 12

Lovvalsregler 46

Lønmodtager, definition 46

Lønmodtager 129

M:

Medlemslande 16

N:

Naturalydelse 36

Nordisk Konvention om Social Sikring 19, 148

O:

Offentlig ansatte 106

Ophør med beskæftigelse 115-117

Orlovshavere 118

Oversøiske territorier 16

P:

Pensionister 119-120

Pensionsberegning 33

Pensionsforsikring 100

Personkredsen 20-28

Prorata - temporis-princippet 37-39

R:

Refusion 36

S:

Sagligt anvendelsesområde (sikringsgrene) 11-15

Samling af fællesskabsbestemmelserne 44

Sammenlægning 32-33

Schweiz 18

Selvstændig, definition 46

Selvstændige erhvervsdrivende, definition 23

Sociale sikringsgrene 11

Statsborgerskab 29

Statsløse 25

Sæsonarbejdere 28

Søfolk 55-58, 87-89

T:

Tjenestemænd 106

U:

Udsendelse i et år, lønmodtagere 125-132

Udsendelse i et år, selvstændige 134

Udsendelse i et år, søfolk 133

Udsendelse i over et år 139-144

Udsendelse, definition 121-123

Udsendelse, forlængelse 139

Æ:

Ændringsforordninger 43